Prijs f 0.50

5e JAARGANG No. 11
NOVEMBER 1951

NEDERLAND POLEN

UITGAVE DER VERENIGING
NEDERLAND-POLEN

De kleine Zosia kijkt vol bewondering naar haar nieuwe schoolboeken.

ELECTRIFICATIE SPOORLIJN WARSZAWA-KATOWICE IS REEDS IN VOLLE GANG

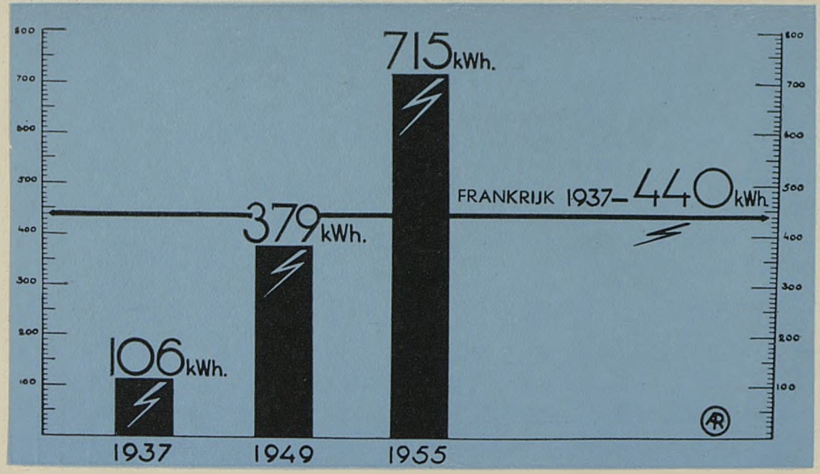
De verwezenlijking van een der grootste investeringen op het gebied van de vervoersverbetering is reeds in volle gang: de electrificatie van de lijn, die Warszawa verbindt met het industriecentrum Katowice. Deze spoorlijn krijgt een aftakking naar Lódż.

In dit jaar zijn reeds de palen, waaraan de electrische geleidingen worden opgehangen, op het traject tussen Warszawa en Skierniewice neergezet. Bovendien is er een aantal gecompliceerde werkzaamheden uitgevoerd in verband met het verbouwen van diverse verkeersinstallaties, zonder dat daardoor het normale treinverkeer gestaakt is.

In 1953 zal de electrische verbinding zowel voor personen- als goederenvervoer reeds in gebruik kunnen worden genomen op het traject Warszawa-Lódz en Warszawa-Piotrków. Na voltooiing van de electrificatie van de lijn Warszawa-Katowice zal de reis nog slechts ruim drie uur duren, d.i. een goede twee uur korter dan thans.

Op deze eerste geëlectrificeerde spoorlijn zal de dienst met moderne, snelle electrische torpedo's worden onderhouden. Deze torpedo's, die 250 personen kunnen vervoeren, zullen een maximumsnelheid van 120 en een gemiddelde snelheid van 100 km ontwikkelen.

Van enorme betekenis is het feit, dat alle goederentreinen op het traject Warszawa-Katowice electrische locomotieven zullen hebben. Hierdoor zal de frequentie van de lijn aanzienlijk toenemen, zullen de wagons in hogere mate benut kunnen worden en de kosten van het vervoer dalen.

In het kader van het Zesjarenplan.
Productie van electrische energie in Polen, berekend per bewoner

Montagewerk in de buurt van Warszawa

MAANDBLAD TER BEVORDERING DER ECONOMISCHE EN CULTURELE BETREKKINGEN

Redacteuren:
S. van Praag
M. Górzyński
Postrek. 518467
Penningm. v. d.
Ver. Nederland-
Polen - Leiden

Nederland-Polen

Redactie-Secretariaat: (Redakcja i Administracja) J. W. Brouwersplein 7 - Tel. 93700—20992 - Amsterdam

POLEN
een betrouwbare leverancier van
STEENKOLEN

Nu de steenkolen een van de gewichtigste bestanddelen in de staathuishouding zijn en nu er in vele landen gebrek aan steenkool is, verkeert Polen in de omstandigheid zijn productie steeds meer te kunnen opvoeren.
Dit is mogelijk omdat de Poolse regering enerzijds de grootste moeite doet de mijnen te modernizeren, anderzijds de arbeidsverhoudingen zo inricht dat de prestaties der mijnarbeiders steeds hoger worden, en hierdoor is Polen niet alleen in staat om in zijn eigen behoeften te voorzien, maar tevens ruimschoots in de gelegenheid andere landen waar de kolenproductie te laag is om in eigen behoefte te voorzien, aan de ontbrekende hoeveelheden te helpen.
Polen, met een kolenvoorraad van meer dan honderd milliard ton, bezet de zesde plaats in de wereld en de derde plaats in Europa.
Alhoewel de kolenlagen tot op 2000 meter diepte liggen, is dit van mijnbouwkundig standpunt bezien, geen bezwaar omdat de lagen in goede geologische verhoudingen, n.l. hoofdzakelijk tussen lei- en zandsteenlagen, aangetroffen worden.
In vergelijking met vele andere landen zijn daarom de productieomstandigheden voordeliger en kan Polen op de wereldmarkt beter concurreren.
In de Poolse mijngebieden komen de drie hoofdklassen van de bovenste steenkolenformatie voor, en wel het Namurien, het Westphalien en het zeer weinig tot ontginning gekomen Dinantien, terwijl het Stephanien helemaal geen kolen bevat. In de kolenhoudende steenformaties zijn veel kolenlagen.
Het koolstofgehalte bedraagt 78 tot 92 %. Volgens de mening van de geologische onderzoekers is het hoge koolstofgehalte te danken aan de tektonische lagering der kolenlagen welke veroorzaakt is door de overschuiving van het Westkarpatische gebergte op de Zuidrand van het Boven-Silesische mijngebied. Hier bevindt zich het dal van Gliwice-Rybnik-Ostrawa. In het Beneden-Silesische mijngebied hebben de magmatische Elevaties de kwaliteit van de steenkolen beïnvloed.
De oorzaken van het bestaan van verschillende soorten steenkool wordt door de Poolse onderzoekers als volgt beschreven: Bij toenemende diepte van de ligging van de kolenlagen in de aarde is een afname van het hygroscopische water en de vluchtige bestanddelen vast te stellen waardoor het koolstofgehalte en de temperatuur bij verbranding hoger worden. Een verandering van de kolensoorten valt bij toenemende diepte vast te stellen in de richting Oost-West.

In de beide Poolse mijngebieden komen alle bekende kolensoorten voor en wel de hoofdsoorten: vlamkolen, gaskolen, vetkolen en magere kolen. Ze zijn beter dan alle andere soorten die in Europa uitgegraven worden.
Petrografisch gezien bevatten de Poolse kolen alle variëteiten, natuurlijk domineert het durit (de matte kool), daarnaast vitrit, clarit (glanskool) en in geringe mate fusit. Verder komen er nog een hele reeks sapropelite in voor die hoofdzakelijk in de vorm van zuivere sapropils zijn en voorts het met het continentale hout vermengde cannel. Deze zijn zeer week en kunnen met een mes gesneden worden.
De Poolse steenkool is van uitstekende kwaliteit. Er is vastgesteld dat de petrografische samenstelling van de kolen van groot belang is bij de mechanische kolensortering. Het durit levert de stukkool van meer dan 30 mm korreligheid, het vitrit levert veel midden en kleine soorten, terwijl het fusit vóoral in gruis en stof te vinden is.
Hieruit volgt dat de Poolse kolen, door hun samenstelling, daar ze bij de mechanische sortering grote hoeveelheden grove en middelgrove hoeveelheden leveren, als harde kool te kwalificeren zijn.
Voor de chemische industrie is bij de vercooksing van de kolen het bak- en zwelvermogen van groot belang. Deze verschijnselen hangen af van het kolenstofgehalte en van de geologische ouderdom van de kolen. Bij de vercooksing worden technologische methoden toegepast die op een verhoging van de vercooksingsmogelijkheden boven het in getallen uitgedrukte gemiddelde van de oorspronkelijke hoedanigheden, zijn gericht.
De in Polen gedolven kolen kunnen direct vercookst worden, ze kunnen echter ook door menging nog verbeterd worden. Uit Poolse kolen wordt gieterijcokes, mijncokes (cokes die bij hoge temperaturen gewonnen wordt) en stookcokes verkregen.
Ieder Poolse cokessoort heeft een zeer laag zwavelgehalte, hetwelk nooit meer dan 1 % bedraagt.
Als de distillatie bij lage temperatuur plaats vindt, krijgt men uit de kool andere, niet minder kostbare producten dan bij de normale vercooksingsmethode. Als vast product krijgt men halfcokes, daarentegen in vloeibare en gasvorm kostbaarder kolenproducten dan bij de vercooksing. Om dit te bereiken gebruikt men vetkolen welke veel teer bevatten. De Poolse kolen zijn hiervoor zeer geschikt. Ze bevatten 16% oorspronkelijk teer.
Voor alle synthetische vormen van vloeibare brandstof kan de Poolse steenkool goed worden gebruikt.

De mijn „De President": het personeel neemt vrijwillig de verplichting op zich 27.000 ton kolen per dag af te leveren

Bij gebruik van steenkool als brandstof is van belang de stookwaarde en het asgehalte. Over beide is de gebruiker van Poolse kolen zeer tevreden.
Het asgehalte van de geproduceerde ongewassen kolen is zeer laag, bijvoorbeeld heeft de kool uit de groep van de zadellagen waaruit meer dan 50% van de gezamelijke Poolse kolen gehaald worden ± 3 % as. Onzuivere kolen worden gewassen en gesorteerd. De mineraalsubstanties bij de in de handel gebrachte kolen, zijn dan ook zo gering, dat de Poolse kolen op de Europese markt de eerste plaats innemen. De stookwaarde is voor de verbruiker een belangrijke technische en economische factor, want deze waarde is voor het theoretisch berekende brandstofverbruik van beslissend belang.
De stookwaarde hangt af van de verbrandingswarmte der brandbare delen d.w.z. van de as en watervrije koolstof en van de ballast (as en water). De verbrandingswarmte hangt af van de kolensoort en bedraagt voor de Poolse kolen 7250 tot 8600 warmte-eenheden.
De nieuwste stookgelegenheden zijn constructief op een bepaalde kolensoort ingesteld, zodat het onmogelijk is andere soorten kolen te gebruiken. Bij gebruik van voor deze stookgelegenheden niet geschikte kolen krijgt men minder warmte en slechtere bedrijfsuitkomsten, zij verkorten de levensduur der stookgelegenheden door vroegtijdige slijtage en kunnen oorzaak zijn dat het bedrijf komt stil te liggen. De keuze van de passende kolensoorten is dus beslissend voor het technisch en economisch resultaat van de stookgelegenheid. In het Westen, waar men gewoon is magerkolen en anthraciet te stoken, zijn de hoedanigheden van de Poolse kolen niet voldoende bekend.
Het hoge gehalte aan vluchtige bestanddelen van de Poolse steenkool is een groot voordeel, wat echter door overbelasting van de stookgelegenheid ook bedrijfsmoeilijkheden kan veroorzaken. De bakmogelijkheid van de Poolse steenkoolsoorten voldoet volkomen aan de eisen van de stooktechniek. De rijke keuze der

Het goederenverkeer in de Poolse havens neemt toe.
Bij het einde van het zesjarenplan zullen de Poolse Oostzeehavens in staat zijn 32 millioen ton per jaar te verwerken.

Uitbreiding van de haven van Gdynia. Het kolenschip m/s „Wrocław" in de kolenhaven

Poolse kolensoorten voor de industrie maakt het mogelijk de juiste brandstof voor elke stookgelegenheid te gebruiken.

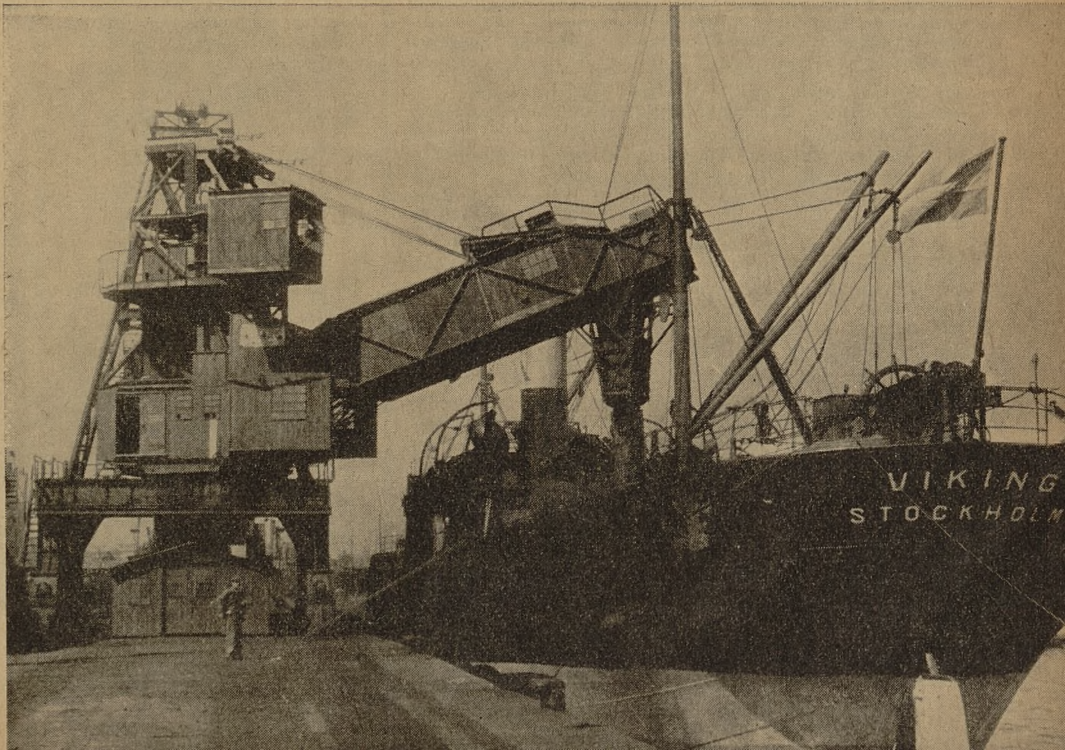
De huisvrouw verlangt dat haar handen niet vuil worden als ze met de kolen omgaat. Ze verlangt ook dat de kolen vlug branden en verwarmen. Aan al deze eisen voldoet de Poolse steenkool. Het enige bezwaar dat men tegen de Poolse kolen kan hebben is de neiging tot rookontwikkeling, wat zijn oorzaak vindt in het hoge gasgehalte. De schuld hiervan ligt echter niet bij de kolen, maar is te wijten aan de slechte stookgelegenheid. Bij gebruik van de z.g. onderstookgelegenheid (het vuur onder de ketel) is het mogelijk de Poolse kolen rookloos te verbranden waarbij niets van de kwaliteit verloren gaat, ongeacht de geographische ligging van de woonplaats van de huisvrouw.

De importeur stelt de hoogste eisen aan de steenkool want hij spreekt in opdracht van de chemicus, van de industrieel en van de verbruiker. Drie der voornaamste eisen zijn: de prijs, hoe de kolen eruit zien en het asgehalte. De Poolse kolen kunnen in elk opzicht aan deze eisen voldoen. Ze concurreren tegen de prijzen der beste kolen, het asgehalte is laag en ze zien er best uit. Onze eindconclussie is deze: dat juist de door de afnemers gestelde eisen de Poolse kolen op de wereldmarkt alle concurrentiemogelijkheden bieden. Polen is en blijft een grote kolenexporteur.

Polen eerste kolenexporteur in de na-oorlogstijd.

Vóór 1914 was Polen niet bij machte kolen naar de Europese markten te exporteren. Eerst in de jaren 1925 tot 1939 begon Polen hiermee en het veroverde in korte tijd, na Engeland en Duitsland, de derde plaats als brandstofleverancier. Na het einde van de tweede wereldoorlog was Polen de eerste kolenproducent die de kolenexport weer opnam. Reeds in de zomer van 1945 werden de eerste handelsverdragen over grote kolenleveranties met Rusland en Zweden afgesloten. In 1947 toen Engeland, eens de grootste kolenexporteur van Europa, nog gedwongen was be-

Een blik op de haven van Gdańsk

langrijke hoeveelheden kolen in Amerika te kopen, leverde Polen reeds kolen aan vele Europese landen, zelfs aan Engeland. In 1946 waren de exportcijfers reeds weer boven die van 1938 gestegen. Zonder onderbreking nam Polen gedurende de laatste 5 jaren (1946—1950) de eerste plaats onder de Europese exporteurs in, waarbij het landen als Engeland en West-Duitsland, die beide op een goede reputatie als kolenexporteurs konden bogen, overtrof.

Polen voorziet niet alleen reeds sedert jaren in de behoefte aan steenkool van de meeste Europese landen, maar neemt ook de eerste plaats in wat betreft de stabiliteit in het Europese brandstoffenvraagstuk. Polen dat zijn productie steeds hoger weet op te voeren is sedert 5 jaar een betrouwbare kolenleverancier. Wat men van de andere kolenleverende landen niet kan zeggen, Polen kan dus zijn afnemers in Europa, Amerika, Azië en Afrika een regelmatige brandstofverzorging garanderen.

Gedurende de Europese kolencrisis in de winter van 1950/1951 was Polen het enige land in Europa dat in zijn havens, zonder uitzondering, alle schepen van bunkerkolen kon voorzien en dit ook is blijven doen. De gunstige plaats op de exportmarkt dankt Polen niet alleen aan zijn kolenrijkdom en de goede kwaliteit daarvan, maar vooral aan de omstandigheid dat de arbeiders en ingenieurs met grote opoffering de in de oorlog verwoeste mijnbedrijven in de kortst mogelijke tijd weer hebben opgebouwd. Het consequent doorgevoerde, prachtige regeringsbeleid heeft het mogelijk gemaakt dat de productiemiddelen en de mijnbedrijven geperfectioneerd werden.

Terwijl in Engeland en ook in West-Duitsland de kolenproductie zeer langzaam stijgt en zelfs in 1950 de stand van 1939 nog niet bereikte, overschreed de Poolse kolenproductie reeds enige jaren de vooroorlogse productiecijfers. Het zesjarenplan voorziet in het laatste jaar (1955) in een productieverhoging van 100 millioen ton kolen. Doordat de haven van Szczecin (Stettin) voor kolen overlaadhaven is geworden, is de zeeweg naar West-Europa verkort en zijn de vrachtprijzen verlaagd. In de tijd tussen de beide wereldoorlogen werden er in Szczecin slechts enige honderdduizenden ton kolen verscheept, terwijl dit quantum na de 2e wereldoorlog reeds is gestegen tot 3 millioen ton en zo is Szczecin een der grootste kolenhavens van Europa geworden. Men is op het ogenblik nog altijd bezig de havenwerken uit te breiden, zodat als dat klaar is, een nog veel groter quantum kolen kan worden verscheept.

Het in Januari 1951 in gebruik genomen bunkerstation in Swinioujscie ligt nog gunstiger dan het verder landinwaarts gelegen Szczecin. Het ligt aan het uiterste Noord-Westpunt van Polen en biedt een nog betere verladingsmogelijkheid voor de buitenlandse schepen. Verder dient nog vermeld dat door de gunstige waterverbinding van de rivier de Odra, welke het Boven-Silezische mijngebied met Szczecin verbindt, een nieuwe weg voor de aanvoer van Poolse kolen geschapen werd.

Het gebruik van nog 3 kleinere zeehavens tussen Gdynia en Szczecin (Kołobrzeg, Ustka, Darłowo) begunstigt de Poolse kolenexport nog meer.

Deze havens worden als gevolg van hun van verkeers-geografisch standpunt beschouwde, gunstige ligging door kleine en middengrote schepen van de aan de Oostzee gelegen staten aangedaan om daar te bunkeren. Voor kolentransport over land is het Poolse mijngebied aan de Zuid-Westgrens, voor het merendeel van zijn buitenlandse afnemers, ook gunstig gelegen. Hierdoor is het transport per spoor naar Tchecho-Slowakije, Hongarije, Oostenrijk, Italië, Zwitserland, ook belangrijk korter geworden.

Ook in de buiten Europa gelegen staten, als Argentinië, Egypte, Israël, Pakistan, neemt de Poolse steenkool een belangrijke plaats in.

BIJ DE BOUW VAN „NOWA HUTA"

door Karol Małcużyński

— Hallo! Attentie! De commandant van de brandweer . . . Onmiddellijk naar de dispatcher telefoneren. De commandant van de brandweer . . .

Vanuit het geopende raam herhalen de woorden zich in een tienvoudige echo door de megaphoons, die over het gehele bouwterrein zijn opgesteld.

— Wat is er gebeurd? Is er brand?

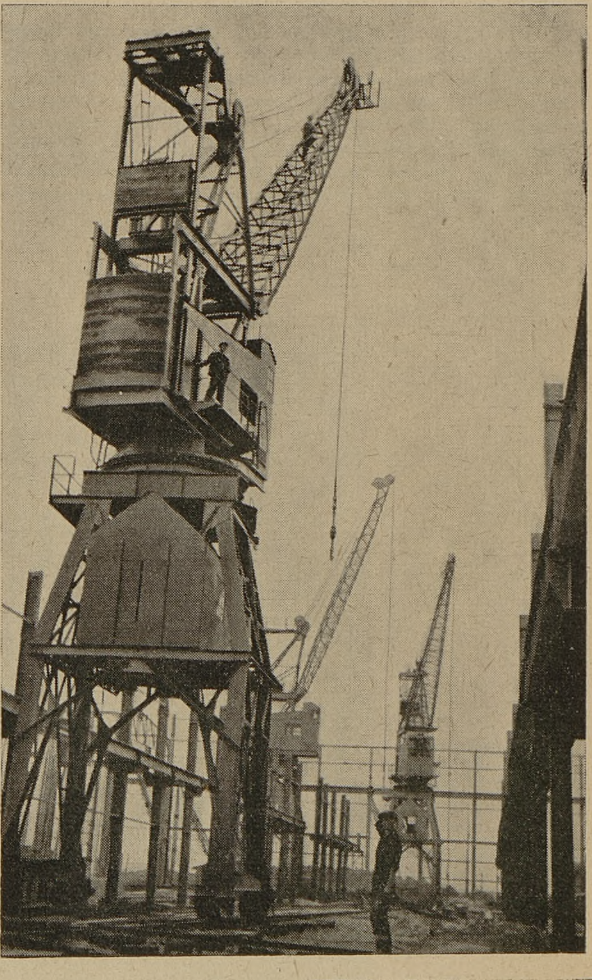
— Hoe kom je er bij . . . Op afdeling 501 is de betonwerkersbrigade zonder water komen te zitten. En het beton kan niet wachten.

Ingenieur Wojnarowski is reeds terug aan de microphoon. Weer gloeit het seinlampje aan.

— Attentie! Voorman Kafel . . . Dadelijk krijgt u water. Cement krijgt u over twintig minuten . . .

Ik kijk uit het raam. In de op 100 meter afstand gelegen garage gaan de deuren wijd open. Er komt een brandweerauto uitrijden. Een paar minuten later zullen de brandweerlieden op afdeling 501 zijn, bij de betonwerkers van voorman Kafel. De betonwerkers zullen geen ogenblik verliezen.

De werkzaamheden bij de bouw van de nieuwe stad Nowa Huta zijn grotendeels gemechaniseerd

Op het bouwterrein van Nowa Huta wordt gebruik gemaakt van betonmachines

Elke mooie herfstdag wordt hier berekend op de weegschaal van het staal; de weegschaal van het staal, dat Nowa Huta gaat produceren.

In de loop van zes jaar zal de industriële productie van Polen met 250 % toenemen. Voor de bouw van grote zeeschepen, die vroeger nooit in Polen gebouwd werden, voor de productie van vracht- en personenauto's, voor de productie van nieuwe bewerkings- en landbouwmachines, voor wagons en locomotieven, voor de aanleg van bruggen en spoorrails, voor alles hebben wij staal, staal en nog eens staal nodig.

Anderhalf jaar geleden heeft de gehele Poolse pers in haar hoofdartikelen het volgend communiqué gepubliceerd:

— Wij hebben in de omgeving van Kraków het begin gemaakt met de bouw van een groot hoogovenbedrijf onder de naam Nowa Huta. Nowa Huta wordt een reusachtig industriecentrum, dat evenveel staal zal leveren als vóór de oorlog alle hoogovens in geheel Polen produceerden. Met Nowa Huta verrijst er ook een moderne arbeidersstad voor 100.000 inwoners. Bij de bouw van dit enorme object van het zesjarenplan wordt ons hulp geboden door de Sowjet-Unie, die technische documentatie verschaft en Nowa Huta van alle productie-installaties voorziet. Dank zij deze hulp zal Nowa Huta uit het oogpunt van moderne uitrusting en technisch kunnen niet onderdoen voor de meest vooraanstaande metallurgische bedrijven ter wereld.

De start van de grote bouw

Het was een hete Junidag in 1950. De eerste zomer van het zesjarenplan. Temidden van de rijpende korenvelden werd het eerste paadje aangelegd. Een groepje boeren uit de omgeving keek vol belangstelling toe, hoe de arbeiders een paal in de grond ramden en daaraan een bord ophingen met het opschrift: „Beton — Staal. De bouw van Nowa Huta begint".

Herfst 1950. Er valt een hinderlijke motregen. Maar desondanks zijn er wijd en zijd duizenden arbeiders bezig wegen en zijsporen aan te leggen. Niet ver weg rijst de eerste torenhoge kraan uit het waas van de regen omhoog . . .

Wij denken terug aan het silhouet van deze eenzame kraan, nu wij heden het 500 ha grote bouwterrein bezichtigen. De slanke silhouetten van tientallen kranen hebben iets weg van de aanblik van een grote haven . . . de excavateurs dreunen. Bulldozers en graafmachines effenen de grond. Een ontelbaar aantal met aarde beladen vrachtwagens doorkruist het bouwterrein.

Wij springen over diepe voren, beklimmen aardwallen, lopen om diepe kuilen heen. De zwaarste en ondankbaarste arbeid — de grondwerkzaamheden en het in gereedheid brengen van het terrein —, nadert reeds zijn voltooiing. De bouwers van Nowa Huta moesten zich als mollen in de grond graven. Hier is zulk een hoeveelheid aarde uitgegraven, dat men daarmee drie treinen van een lengte van Warszawa tot Moskou zou kunnen volladen. In deze uitgegraven bodem zijn tientallen kilometers buizen en kabels gelegd en honderdduizenden kubieke meters beton aangebracht. Temidden van de chaos van de omgewoelde grond verheffen zich reeds stalen constructies. De montage van de gieterijen en staalfabrieken heeft een aanvang genomen.

Om het hoogovencombinaat tot stand te brengen moest men eerst twee grote en geheel gemechaniseerde fabrieken, die de nodige materialen leveren,

benevens een centrale betonfabriek bouwen, en de praefabricatie van betimmering organiseren.
De bouw van Nowa Huta is voor ons een grote scholing. Hier wordt voor het eerst in Polen de praefabricatie van bouwelementen en de arbeidsmechanisatie toegepast. Steunend op de rijke Sowjet-ervaring willen wij het bouwbedrijf zelf tot een moderne industrie maken.
De nabijheid van Nowa Huta heeft het oude spoorwegknooppunt van Kraków van aspect doen veranderen. Het is uitgebreid en is tot het „startpunt" van het bouwbedrijf geworden, zoals de bouwers van Nowa Huta zeggen.

Wat er reeds volbracht is

In de loop der laatste maanden zijn de constructies der smederijen en gieterijen verrezen, zijn de eerste vaste magazijnen en de administratiegebouwen geheel voltooid en ook „object 66", dat als eerste in bedrijf gesteld zal worden. Dit is de werkplaats voor staalconstructies.
Maar het woord „werkplaats" geeft een te gering beeld van de afmetingen. Is dat een „werkplaats". Ik sta voor een enorme hal, bij de vleugel waarvan de muren reeds tot de derde verdieping zijn opgetrokken. Honderd meter verder is de andere vleugel. Dit „werkplaatsje" heeft een inhoud van 180.000 kubieke meter. Reeds op 15 December van dit jaar zal in de hal de productie van staalconstructie een aanvang nemen.
Een ander groot object wordt de fabriek van vuurvaste materialen, waarvoor de documentatie kort geleden uit de Sowjet-Unie werd toegezonden.
Er komt echter niet slechts documentatie en bouwmateriaal uit de USSR, maar ook de gehele uitrusting van de hoogoven. Wij hebben het grote zijspoor bezichtigd, waarover Sowjet-machines vervoerd worden.
— De Sowjet-leveringen arriveren eerder dan vastgesteld was, — vertelt een der ingenieurs, — Dank zij onze Sowjet-vrienden kunnen wij het arbeidstempo opvoeren...
Kan men deze broederlijke hulp uit de Sowjet-Unie wel in złoty's of roebels berekenen? Sowjethulp ontmoeten wij hier op elke stap. Dikwijls komt zij tot uitdrukking in een fabrieksmerk op een Russische bouwmachine, een andere keer in technische tekeningen, in een brochure van een Russische Stachanow-arbeider, waarvan de leider van de beste jeugdbrigade zich niet kan losrukken. Zij treedt in het klein en in het groot aan de dag — er wordt over gesproken op vergaderingen der brigadeleden, en de expeditiechef vertelt ons, dat hij zich bij de organisatie van het expeditienet gespiegeld heeft aan de Sowjet-ervaringen, vooral aan die van Zaporozje... Kan men in de verhoudingen tussen de kapitalistische landen een voorbeeld van een dergelijke bijstand aanwijzen?

De Mensen van Nowa Huta

Anka Ropa is klein van gestalte, flegmatiek in het spreken, maar zij werkt bekwaam en snel. Zij draagt een broek, houdt de handen in de zakken, en klimt als een kat over de ladders en de constructies van haar 25 m hoge kraan...
Anka begon haar loopbaan op kantoor. Voor de dochter van een kleine boer kon kantoorwerk aanvankelijk een grote maatschappelijke vooruitgang lijken. Maar dit soort werk lokte haar niet. Zij voelde zich tot het bouwbedrijf aangetrokken. Zij liet zich inschrijven op een cursus, waar zij zware mechanismen leerde bedienen. Thans bestuurt zij een kraan van anderhalve ton en zij doet in niets onder voor haar mannelijke collega's...
Meer dan eens zullen wij er in Nowa Huta nog over horen spreken, hoe vrouwen en meisjes zogenaamd „onvrouwelijk" werk zijn gaan verrichten. Stanisław Karszewski zal ons bijvoorbeeld met geestdrift vertellen van „zijn meisjes", die zo van hun werk in de keuken of op boerderijen naar de cursus voor hulpmachinisten zijn gegaan. Zij waren met hun zessen — Karczewski heeft ze in acht maanden opgeleid. De meisjes brandden van ongeduld om eindelijk zelfstandig een locomotief te besturen. Zij gingen naar Kraków voor een door de directie georganiseerde cursus en slaagden allen.
Karszewski spreekt met bijzondere sympathie over de hartstocht van boerenmeisjes voor locomotieven. Bij hem zelf is die voorliefde voor de spoorwegen een „erfelijke belasting", zoals hij zich gekscherend uitdrukt. Zijn grootvader en vader waren geroutineerde machinisten, maar noch hun capaciteiten, noch hun kennis, noch hun geestdrift voor de techniek hielpen hen om ook maar iets verder te komen in het leven... Stanislaw leeft in een andere tijd. Volgend jaar gaat hij naar Kraków naar de driejarige ingenieursschool. Dit is geen fantasie, dit is het gewone levenspad van een arbeider in het nieuwe Polen.
Karczewski is uit Warszawa naar Nowa Huta gekomen, bijna regelrecht van de aanleg van de grote Oost-West-Passage. Hij kwam voor een maand. Hij bleef voor goed. Hij kreeg een woning van drie kamers en liet zijn vrouw en kinderen overkomen. Het bouwbedrijf nam hem in beslag, het werd voor hem een erezaak.
Vele uitstekende en waardevolle rationalisatorische uitvindingen zijn afkomstig van deze machinist-vernieuwer, die schijnbaar geen ogenblik ophoudt te peinzen, hoe hij het tempo van de bouw zal kunnen opvoeren, en hoe hij het werk vereenvoudigen zal! Hij is het, die het gebruik van de sneeuwploeg heeft ingevoerd bij het lossen van treinen met aarde. Het normale lossen van 10 wagons aarde door 100 arbeiders duurde drie en een half uur. Karczewski's trein, die uit 13 wagons bestaat, wordt, met behulp van de ploeg, door 3 mensen in 18 minuten gelost.
En hier stellen wij u nog een enthousiast en op de voorgrond tredend bouwer van Nowa Huta voor: Piotr Ożański. Toen hij op het bouwbedrijf kwam, kende hij niets. In korte tijd bleek, dat zijn handen geknipt waren voor het metselaarsvak. Hij stelde een brigade samen uit „melkmuilers" zoals hijzelf er eentje was en brak weldra het Poolse record in het metselen in groepsverband. Vervolgens werd hij benoemd tot instructeur voor de Stachanow-arbeidsmethode. Hij heeft tientallen meisjes en jongens van het platteland in het metselaarsvak opgeleid.
Kort geleden heeft een van zijn leerlingen haar naam Ostaszówna in Ożański veranderd. Dat was het eerste huwelijk in Nowa Huta. Er was nog geen Burgerlijke Stand en geen stadhuis en er is heel wat om te doen geweest, wie het huwelijk moest voltrekken. Sommigen beweerden, dat dit de taak was van de directeur van het bouwbedrijf, zoals op een schip de kapitein dergelijke zaken verricht...

Een blik op het Noordelijk gedeelte van de in aanbouw zijnde nieuwe stad

De bruiloft vond plaats in het clubgebouw van de Poolse Jeugdbond, en als huwelijkscadeau kreeg de familie Ożański een gemeubileerde woning in het pas voltooide blok huizen.
Nu heeft Ożański reeds een zoon. Dit is een der eerste kinderen, die in de nieuwe socialistische stad zijn geboren...

Een socialistische stad

Aan de beschrijving van de stad moeten wij een apart stukje wijden. In het dorpje Mogiła bij Kraków was niet alleen in de loop der jaren, maar in de loop van hele eeuwen, niet veel veranderd. Indien er eens een vreemdeling een kijkje nam, dan was het wellicht om de oeroude heuvel Wanda te bezichtigen, of om het Middeleeuwse Cysteriaanse klooster te bezoeken.
De streek rondom Kraków vormde een van de achterlijkste en meest conservatieve landbouwgebieden in Polen. Naast de enorme eigendommen van grootgrondbezitters en van de kerk hokten duizenden boerengezinnen samen in nietige, vrijwel niets opleverende boerderijen, waar zij zich nauwelijks in het leven konden houden. Tienduizenden boeren, voor wie er geen land, brood en werk in het vaderland was, emigreerden naar Saksen, wroetten met hun armen tot aan de ellebogen in de grond op de bietenplantages in Denemarken, rooiden Braziliaanse oerwouden, of groeven op hun knieën schachten in de Franse kolenmijnen. Vóór de oorlog heerste er op het platteland in Polen een schrijnende armoede, en nog schrijnender was het gebrek aan hoop op enige verbetering.
Wanneer wij over de brede straatweg Kraków uitrijden, krijgen wij vier kilometer buiten de stad een ongewoon schouwspel te zien. De uitgestrekte oppervlakten der velden, waar een jaar geleden nog de laatste oogst werd binnengehaald, wordt doorkruist door betonwegen. Wij zien het stratennet van een grote stad, terwijl er hier nog geen stad is... Naast Nowa Huta verrijst hier een socialistische stad — de stad van de bouwers en toekomstige hoogovenarbeiders.
Hier moest men, evenals bij de bouw van het combinaat, vóór het begin van het eigenlijke bouwwerk het terrein van de stad zowel boven als onder de grond in gereedheid brengen, men moest tientallen kilometers kanalen voor de watervoorziening en de riolering graven, men moest een compleet verwarmingsnet aanleggen: de warmte kon men putten uit de damp, die uit het combinaat komt.
Aan de horizont verheft zich een bos van kranen en stellages, en tekenen zich de hechte groepen nog niet bepleisterde huizen rood af.
Het verkeer op de straatweg neemt toe, tussen Kraków en Nowa Huta rijden de autobussen af en aan. Langs de straatweg rijdt fluitend een personentrein. Tractoren dreunen. Honderden vrachtwagens snellen in alle richtingen.
Wij wandelen over het reeds vrijwel geheel voltooide centrale plein van de stad. Van hier loopt over de velden — en binnen afzienbare tijd door het centrum van de stad — een zestig meter brede weg, die de „as van de hoogoven" genoemd wordt en die de hoofdverbinding van de stad met het combinaat zal vormen. Een snelle tram zal hier de dienst onderhouden.
Wij gaan langs de nog verspreide depots van bouw- en transportmaterialen en naderen het „oudste" deel van de stad, dat reeds één jaar bestaat...
In de mooie Septemberzon steken de witte en roze huizen af tegen de achtergrond van parken en pleinen. De rode daken glanzen. In de plantsoenen zijn zandbakken en bassins voor kinderen aangelegd.
Wij lopen door de straten en straatjes van woonwijk „A", wij passeren een milkbar, de deuren van de winkels staan open. Een eindje verder zijn schoenmakers-, kleermakerswerkplaatsen en reperatieinrichtingen. Aan het schoolgebouw hangt een aankondiging over de inschrijftermijn voor leerlingen. Bij wijze van uitzondering staan er slechts weinig mensen voor de bioscoop.

De jongste bewoners van Nowa Huta verkennen het terrein

Dat is niet verwonderlijk, want op het grootste plein van de wijk vindt een zang- en dansuitvoering plaats door het Sowjet-gezelschap van Alexandrow. Er zijn natuurlijk plaatsen te weinig.
Nowa Huta heeft op het ogenblik meer dan 15.000 inwoners. Men bouwt de huizen voor de 85.000 mensen, die nog moeten komen. Drie vierde van de bouwers wordt door de jeugd gevormd.
Een paar weken geleden is er een aanvang gemaakt met de bouw van het Westelijk gedeelte van woonwijk „A". Dit werk is toevertrouwd aan nieuwe jeugdbrigades. Het is jullie strijderstaak — zo is hun meegedeeld, — in één jaar 1800 kamers gereed te maken. Maar dat is niet alles. In dezelfde tijd moeten jullie gekwalificeerde arbeiders worden, voormannen van de arbeid!"
Zo groeit de stad en zo groeien de mensen, die haar bouwen.
Nowa Huta morgen — dat betekent duizenden prachtige woonhuizen. In elk huis electra, gas, stromend water en radio. Nowa Huta morgen — dat betekent 40 crèches, 46 scholen voor algemene ontwikkeling en 7 vakscholen. Dat wil zeggen 10 gezondheidsposten en 10 bibliotheken, een theater met duizend plaatsen en 4 bioscopen met 500 plaatsen elk, dat betekent een groot hotel en een centraal badhuis en zwembad, tientallen clubs en openbare gebouwen, tientallen winkels, warenhuizen, restaurants enz. Tussen Nowa Huta en Kraków wordt een park aangelegd; daar zal een van de grootste stadions in Polen worden gebouwd.
Tot op heden zijn er bijna 7000 kamers in gebruik genomen. Alleen al in de loop van het jaar 1951 zijn er ruim 20 km wegen en straten aangelegd, en er is over een gebied van ruim 80 ha waterleiding en riolering tot stand gekomen, waarvoor meer dan 12 km buizen zijn gebruikt.
De werkzaamheden vorderen in steeds toenemend tempo: in 1951 is er evenveel werk volbracht als in 1949 en 1950 tezamen. Volgens het plan zal er in 1952 evenveel gepresteerd worden als in de drie voorafgaande jaren.
Temidden van de stellages groeit het gigantische hoogovenbedrijf, wordt er een haven aan de Wisla aangelegd en verrijst er een nieuwe socialistische stad. Over vier of vijf jaar zullen de hoge fabrieksschoorstenen beginnen te roken en er zullen in Nowa Huta vier grote hoogovens en tien Martin-ovens in bedrijf worden gesteld. Het metaal zal stromen!

Nowa Huta, October 1951.

De bescherming van Moeder en Kind

Boven: *President Bolesław Bierut onthaalde een groep van de kleinste burgers op een kop thee en maakte daarna een kleine wandeling met hen*

Onder: *Bij de hoogoven „Kościuszko" in Chorzów is een crèche, waar de kinderen der arbeiders het grootste deel van de dag doorbrengen*

In de tijd vóór September 1939 was de Poolse arbeidersklasse gedwongen een harde en verbeten strijd te voeren voor een bestaansminimum, voor gezondheids- en culturele zorg en voor de tot standkoming van wetten, die, zij het slechts ten dele, deze nog onbetekenende overwinningen op het kapitaal consolideerden. De met moeite bevochten wetten op het gebied van de arbeid, werden onder het kapitalisme echter niet geëerbiedigd. Zo had men bijvoorbeeld in Maart 1927 een wet geproclameerd betreffende de oprichting en het onderhoud door grote ondernemingen van crèches, bestemd voor pasgeborenen van in.die ondernemingen te werkgestelde vrouwen. Na 12 jaar, in Januari 1939 dus, waren er slechts 32 van zulke crèches en tenauwernood 540 kinderen, die ervan profiteerden. De bescherming van moeder en kind had een incidenteel en toevallig karakter en de resultaten waren zeer gering.

Onder de radicaal gewijzigde politieke en sicoale omstandigheden van het huidige systeem heeft deze zorg, na een snelle ontwikkeling, een universeel en planmatig karakter gekregen. De kosten van de bescherming van moeder en kind worden gedekt door subsidies van de staat.

De steeds groeiende sociale voorzieningen in het nieuwe Polen kunnen op een bepaald gebied goed geïllustreerd worden door de volgende tabel:

AANTAL KINDEREN

Jaar	1946	1950
In de crèches	4.340	27.000
In de centra voor de zorg voor moeder en kind (uitsluitend geleid door de vakverenigingen)	21.900	305.909
In de kleuterscholen	201.528	341.799
In de vacantie-tehuizen . . .	746.100	1.100.552

In 1946 is men begonnen met de oprichting van de eerste centra voor preventieve geneeskunde. In 1947 begon zich de actie voor kindertehuizen en speeltuinen te ontwikkelen.

Er werd toen een Fonds voor Sociale Actie gesticht; men stelde de richtlijnen vast voor de bijdragen en de hoogte der tarieven voor het gebruikmaken van de kleuterscholen, de vacantietehuizen en de preventoria. Het waren vooral de werkende bevolkingsgroepen, die in 1949 profiteerden van deze sociale zorg. Het jaar 1950 bracht een verhoging van de staatssubsidies voor de sociale zorg en een verhoging van het aantal kinderen, die ervan profijt hadden. Men gaat uit van het beginsel, dat allereerst kinderen van werkende vrouwen in aanmerking moeten komen voor de crèches en de kleuterscholen.

Bovendien begon men met de organisatie van de preventieve zorg voor kinderen, die door rachitis of rheumatiek bedreigd werden; 2.700 bedjes in herstellingsoorden werden in gebruik genomen.

D e c r è c h e s zijn bestemd voor kinderen van 0 tot 3 jaar. Zij waarborgen gezonde en hygiënische condities voor een normale ontwikkeling. In overeenstemming met de werktijden en de omstandigheden van de moeder kan het kind per dag, afwisselend of per week in de crèche ondergebracht worden. De crèches worden geleid door de bedrijven of resorteren onder het Ministerie van Volksgezondheid. De toelating van de kinderen tot de crèche hangt af van het desbetreffend bedrijf, welk comité gekozen wordt door de leden van de vakvereniging.

D e k l i n i e k e n v o o r b e s c h e r m i n g v a n m o e d e r e n k i n d strekken hun medische verzorging uit over de vrouwen tijdens de zwangerschap, en over haar kinderen tot de leeftijd van drie jaar.

Op dit ogenblik omvat deze bescherming ongeveer 475.000 kinderen. Sedert Januari 1951 worden alle klinieken opgericht door de ondernemingen en beheerd door het Ministerie van Volksgezondheid.

D' k l e u t e r s c h o l e n, bestemd voor kinderen van 3 tot 7 jaar, worden georganiseerd en geleid door het Ministerie van Openbare Opvoeding, en door de bedrijven en de sociale instellingen. In deze scholen zijn nu 343.000 kinderen, terwijl men rekening houdt met een aantal van 560.000 kinderen voor het jaar 1955. De kleuterscholen hebben de zorg voor de opvoeding en de gezondheid van de kinderen en ook voor hun maaltijden tijdens de werkuren van de ouders. Ze zijn gedurende 9 uren per dag geopend.

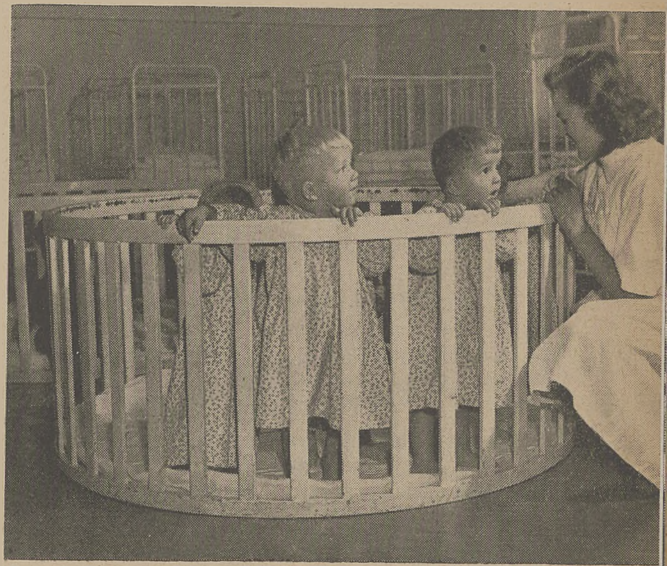
Voor de periode van de zomervacantie worden k i n d e r - v a c a n t i e o o r d e n georganiseerd: voor kinderen van de schoolplichtige leeftijd, voor die van de kleuterscholen en voor de kindertehuizen voor de plattelandsjeugd. Ze resorteren onder het Ministerie voor Openbare Opvoeding, de bedrijven en hun sociale instelling en belasten zich met de leiding. Over de uitzending van de kinderen beslist niet meer, zoals tot voor kort, de school, maar het bedrijfscomité. De bedragen, door de Staat ter beschikking gesteld voor deze zomeracties (in 1950 werd voor de sociale zomerzorg een som van ongeveer 187 millioen zloty volgens de nieuwe koers bestemd; de actie omvatte 1.100.000 kinderen) bewijzen hoezeer het Nieuwe Polen zich bekommert om de gezondheid, de rust en de opvoeding van de jeugd.

Ook voor de s p e e l t u i n e n wijzen bedrijfscomité's de in aanmerking komende kinderen aan. Zij zorgen, dat de kinderen een verstandig

Boven: *In een crèche van een wagonfabriek bij Wrocław: zo bevalt het hem wel!*

Onder: *Een kijkje in een der talrijke andere crèches*

gebruik maken van hun vrije tijd.
Vervolgens zijn er *kindertehuizen*, ook alweer onder het beheer staande van het Ministerie van Openbare Opvoeding, en van de scholen en de vakverenigingen. Van deze tehuizen profiteren kinderen in de schoolplichtige leeftijd; zij zijn verzekerd van toezicht bij hun werk buiten de schooluren en ze worden er geholpen bij hun huiswerk en hun taken; de geboden ontspanning is afhankelijk van de leeftijd.
De *preventoria* (klinieken voor preventieve gezondheidszorg) zijn bestemd voor kinderen van 4 tot 14 jaar die bedreigd worden door tuberculose, rheumatiek en rachitis. In overleg met het antituberculose-centrum wijst het bedrijfscomité de kinderen aan die hier opgenomen worden. Het verblijf in deze preventoria duurt 3 maanden, gedurende welke tijd het kind zijn schoolwerk niet behoeft te onderbreken. In 1950 omvatte deze voorziening in het gehele land 30.760 kinderen. In de loop van 1951 zijn de preventoria onder de bevoegdheid gekomen van het Ministerie van Volksgezondheid.
Dan zijn er ten slotte nog de *rusthuizen*, bestemd voor zwakke schoolplichtige kinderen, die er kunnen genieten van 6 weken school onder de gunstigste klimatologische condities.
Om gebruik te kunnen maken van deze sociale voorzieningen, dragen de ouders 10 à 20 % bij in de kosten van onderhoud en verblijf van het kind. Deze bijdragen, die eerder symbolisch zijn gezien de werkelijke kosten van het verblijf van het kind, variëren naar gelang van het inkomen van het werkende gezin. Een gezin, waar het gemiddeld inkomen laag is, betaalt de laagste tarieven, gezinnen met een hoger gemiddeld inkomen, betalen een hoger percentage. Het bedrijfscomité, dat de tarieven vaststelt, heeft ook het recht ze te verlagen of de ouders geheel ervan te ontheffen. Het kan 20 à 50 % van de kinderen uit het bedrijf van bijdragen in de kosten ontheffen.
Wat de finantiële kant betreft komt dus, zoals wij reeds schreven, verreweg het grootste deel der kosten van de sociale zorg ten laste van de staat. Deze kosten worden niet gedekt door de bijdragen van de arbeiders — de belastingen in Polen zijn zeer laag — maar door fondsen afkomstig uit de genationaliseerde productie. Zo komt, terwijl voor de oorlog binnen- en buitenlandse kapitalisten profiteerden van de baten der productie, in het nieuwe Polen de opbrengst van de socialistische productie aan de arbeider ten goede in de vorm van verschillende sociale en culturele instellingen en diensten.

Vereniging Nederland-Polen

Comité van aanbeveling:

Prof. Dr. B. Becker, Amsterdam
J. H. Cohen Stuart, Bussum
Mr. H. Cost Budde, Voorburg
Ds. W. S. Hugo van Dalen
Mr. S. Davids, Amsterdam
Mr. P. E. Eldering, Amsterdam
J. D. L. Le Febvre, Laren N.H.
Prof. Dr. J. A. van Hamel, Baarn
Ed. Hoornik, Amsterdam
W. Huisman, litt. slav. dra., 's-Gravenhage
B. Jelgersma, Amsterdam
H. Ch. G. J. van der Mandere, 's-Gravenhage
Prof. Dr. R. van der Meulen, Leiden
Mr. W. M. van Meurs-van der Burg, A'dam
Mevr. Dr. E. E. Prins-de Jong, Leiden
Mevr. Mr. I. E. Prins-Willekes Mac-Doland, Amsterdam
H. M. van Randwijk, Amsterdam
Ir. J. W. Rodenko, 's-Gravenhage
Henriëtte Roland Holst van der Schalk, Overveen
Prof. Dr. Jan Romein, Amsterdam
Mevr. Dr. Annie Romein—Verschoor, A'dam
Jhr. W. J. H. B. Sandberg
P. J. J. Verlooy, Leiden
Victor E. van Vriesland, Amsterdam
Dr. L. P. Walburgh Schmidt, Oegstgeest
M. J. Wentinck, 's-Gravenhage
Prof. Dr. W. F. Wertheim, Amsterdam
Sam de Wolf, Amsterdam

Grzegorz Lasota en Henryka Broniatowska
over:

DE SITUATIE IN DE LITERATUUR VOOR DE JEUGD

De Redactie heeft tot haar vreugde beslag kunnen leggen op de zeer doorwrochte studie van Grzegorz Lasota en Henryka Broniatowska over de situatie van de literatuur voor de jeugd, welke zo belangwekkend is, dat wij gemeend hebben er geen grove coupures in te mogen aanbrengen. Daar het stuk echter te omvangrijk is om in zijn geheel in één nummer van ons tijdschrift geplaatst te worden, brengen wij thans de eerste helft, die een inleiding en een summiere beschrijving der voornaamste werken op dit gebied bevat. Het slot van deze beschouwing, dat gevormd wordt door een openhartige kritiek op het huidige stadium van de Poolse jeugdliteratuur, zullen wij in ons Decembernummer publiceren

In Polen toont elke dag ons, hoe het morgen zal zijn, een toekomstbeeld, dat wij met noeste inspanning op grond van het zesjarenplan verwezenlijken.
De pers brengt berichten over de oprichting en opening van nieuwe fabrieken en gigantische ondernemingen, welke het aspect van het land volkomen veranderen. Op de bouwbedrijven wordt de strijd om de vrede gevoerd, worden de fundamenten van het socialisme verstevigd. Arbeiders en ingenieurs, scholieren en pioniers, mijnwerkers en hoogovenarbeiders — zij allen werken mee aan de vorming van een nieuw leven en een nieuwe mens. In het proces van de strijd tegen al wat verouderd is, wat zich verzet en zonder strijd het veld niet wil ruimen, — vormt zich het bewustzijn van de socialistische mens. „Mensen bouwen muren op. Muren bouwen mensen op," — zoals Marian Brandys schrijft. Op de scholen, universiteiten en bouwbedrijven studeren en werken duizenden jongens en meisjes. Het is de voornaamste taak van deze jeugd te leren, voorbereid te zijn op nieuwe, steeds verantwoordelijker taken. De ontwikkeling van het land heeft nieuwe mensen nodig. Polen wacht op duizenden hooggekwalificeerde werkers — mijnwerkers, hoogovenarbeiders, ingenieurs en geologen, leraren en metselaars —, die met hart en ziel doordrongen zijn van de idee van het socialisme, die de zaak van dit socialisme en van de vrede met hart en ziel toegewijd zijn.
De jeugd heeft de grote en baanbrekende taak voor zich, de ouderen te vervangen, de jeugdige aflossing van de wacht te zijn, welke komt om in Polen het socialisme en later het communisme op te bouwen.
President Bierut heeft zich in de volgende bewoordingen tot de jeugd gericht:
„. . . Zo zal de toekomst van Polen zijn, als gij er in slaagt haar te scheppen. In uw dagelijks werk bevinden zich de machtige bronnen van de scheppende kracht, waaruit het Poolse volk zijn levenssappen en de grotere macht van zijn wedergeboorte zal putten."
De jeugd vormt het onschatbare kader der bouwers van een socialistische toekomst. Daarom is de opvoeding der jeugd, de opvoeding van duizenden dappere, vaderlandslievende jongens en meisjes, de brandende quaestie voor onze toekomst. Bij deze opvoeding is de literatuur een belangrijke factor. De literatuur vormt het bewustzijn, zij oefent actieve invloed op de arbeid en de handelingen van de mensen uit.
Het is immers een typische eigenschap van de literatuur, dat zij de werkelijkheid van alle kanten belicht, dat zij deze in de taal van het dagelijkse leven omsmeedt, door een beeld te geven van concrete mensen, van hun daden en gedachten, welk beeld de jeugd gemakkelijk kan meedragen in haar eigen levenservaringen. De schrijver

De jonge Poolse schrijver Kazimierz Brandys

werkt op het bewustzijn van de jeugd, hij leidt dat bewustzijn in vaste banen, geeft voedsel aan wat er goed in is en bindt de strijd aan tegen hetgeen verouderd is. Daarom mag de schrijver geen passief toeschouwer zijn, neen hij moet zelf actief meebouwen aan de vorming van het nieuwe leven, daarom moet hij waakzaam de richting van het leven gadeslaan en zelf hierop invloed uitoefenen door de richting van zijn werk.

De jeugd heeft in haar leven en handelen graag het voorbeeld van grote figuren voor ogen, die de zaak van het volk en de zaak van de vooruitgang gediend hebben. De literatuur moet met deze voorbeelden werken, zowel door levensbeschrijvingen van figuren als Waryński of Dzierżyński te geven, als door de uitbeelding van gefingeerde personen, die op karakteristieke wijze meehelpen aan de gigantische socialistische opbouw. De waarachtige en meeslepende figuur van de jonge mens, de vorming van zijn karakter, de ontwikkeling van zijn bewustzijn en zijn moreel gevoel in het proces van de niet aflatende klassestrijd in het licht te stellen — dat is de taak van onze schrijvers.

Wij willen geen zoetelijke literatuur. Wij lusten geen helden van suikerwerk. Onze literatuur moet een uitbeelding geven van een positieve held in het ontwikkelingsproces, in de strijd van het oude met het nieuwe, in het proces, waarbij hij zijn plaats gaat innemen in een hecht collectief van mensen. Het moet een alzijdig getekende figuur zijn, met een volkomen artistieke eerlijkheid, waarbij al zijn gevoelens, emoties en innerlijke conflicten onverbloemd beschreven worden.

Maar het moet iemand zijn uit onze tijd van opbouw en niet de schim van een kind uit het intellectuele milieu van de vooroorlogse jaren die vol innerlijke contrasten was.

Dit houdt eveneens in, dat wij niet mogen volstaan met een psychologisch naturalisme. Wij moeten steeds in staat zijn de overwinning van het nieuwe, het moreel en historisch overwicht van dit nieuwe op overtuigende wijze aan te tonen.

Wanneer wij het als voornaamste taak van de literatuur voor de jeugd beschouwen, navolgenswaardige voorbeelden voor ogen te stellen, gaan wij uit van de stelling, dat men voor de jeugd slechts over goede en edele dingen moet schrijven en de slechte en laaghartige eenvoudig moet verzwijgen.

De jeugd leeft niet in een glazen kastje. Zij staat midden in het leven, zoals het is, en wij moeten haar steun geven tegen de invloed en activiteit van de klassevijand, wij moeten haar leren die vijand te herkennen, wij moeten de jeugd op haar hoede doen zijn voor alle vijanden van het socialisme.

Kortom, boeken voor de jeugd moeten, evenals boeken voor volwassenen, de ganse gecompliceerde dialectiek van het leven, het hele mechanisme van de klassenstrijd uitbeelden. De schrijver mag echter niet uit het oog verliezen, dat men voor de jeugd moeilijke en ingewikkelde zaken op interessante, eenvoudige en begrijpelijke wijze dient voor te stellen. Voor de jeugd moet men breedvoerige beschrijvingen vermijden, moet men met een concreet beeld werken, in een eenvoudige taal spreken en geen grote, geleerde woorden gebruiken. Kortom: schrijver voor de jeugd te zijn — dat betekent een consciëntieus opvoeder van die jeugd te willen worden.

Het beste in de Poolse literatuur, het beste in de Poolse literaire tradities heeft in dienst gestaan van de strijd voor sociale rechtvaardigheid. De beste werken uit het verleden bieden een beeld van het leven Hoeveel mooie en waarachtige figuren van kinderen en jongeren vinden wij niet in de werken der klassieken: Konopnicka en Prus, Zeromski en Sienkiewicz. Zij bevatten een hartstochtelijke aanklacht tegen het bewind, waaronder het kind geen enkel perspectief

In het kader van de Week van Vriendschap met de Sowjet-Unie worden op vele punten Russische boeken, tijdschriften en kranten uitgestald. Op de foto zien wij een der stands bij het Centraal Warenhuis.

voor zijn ontwikkeling had en een treurig leven moest leiden, zoals „Janko de muzikant” in de novelle van Sienkiewicz, „Antek” in de novelle van Prus, „Henysek” of „Jaś” in het verhaal en het gedicht van Konopnicka.

Deze scheppingen der klassieken zijn een reëel voorbeeld van artistieke eerlijkheid en literair meesterschap, het zijn tradities, waarop wij met trots voortbouwen. Zo zijn deze klassieke schrijvers de voorvechters geworden van het lot van het kind, van het recht van de jeugd op onderwijs.

De arbeidersklasse, wier rol noch Sienkiewicz, noch Prus, noch zelfs Zeromski heeft begrepen, heeft op de weg van haar revolutie de problemen opgelost, waartoe deze schrijvers niet in staat waren. Wat in de boeken der klassieken de indruk wekt van utopistische, onwezenlijke ideeën, is in het Nieuwe Polen werkelijkheid geworden. Voor de jeugd staan alle deuren open.

De werken der grote schrijvers uit het verleden met al hun artistieke en psychologische waarachtigheid zullen steeds door de jeugd worden gelezen. De machtige verzen van Mickiewicz, de felle aanklacht tegen het kapitalisme in de werken van Zeromski en Konopnicka, de hartstocht van de jeugdnovellen van Sienkiewicz, de sociale waarachtigheid van „De Pop” van Bolesław Prus, wiens werken alle doordrongen zijn van haat tegen het feodalisme, — dit alles zal blijvend van invloed zijn op de opvoeding van de Poolse jeugd, dit alles brengt een verdieping van haar levenswijsheid, een verrijking van haar geestelijke emoties, omdat de veranderingen, die de zegenrijke revolutie heeft gebracht, aanschouwelijk voor haar worden voorgesteld.

Voor het grootste gedeelte zijn de werken der klassieke schrijvers een mooi voorbeeld voor de literatuur, die zich de opvoeding van de jeugd ten doel stelt.

De overweldigende meerderheid van de literatuur voor de jeugd in de jaren van het door bourgeoisie en grootgrondbezitters uitgeoefende bewind, dus de jaren 1918—1939; diende niet de zaak van de opvoeding, maar van de karaktermisvorming der jongens en

meisjes. Er waren verschillende vormen, waarmee men tot de fantasie en het hart der jeugd doordrong. Propaganda van krachtsverheerlijking en avonturen werd in exotische kleuren bedreven door schrijvers uit het Westen: Baxter, Brand, May, Maine Raid, of ook door de Poolse schrijver Krystyn T. Wand. De figuren van onschuldige maagden, die met ongeduld wachtten op haar prinselijke bruidegoms rijden zich aaneen in smakeloze boeken van Buyno-Arctowa of Czarska. Men hoeft slechts boekjes te noemen als „Het Zonnetje", „Het Geheim van de Prinses" of „Het Offer van Annetje". Het dubbelzinnig geschrijf van Zarzycka is in die periode in massale oplagen uitgegeven. Voor een andere groep lezers was de pornografisch-criminele literatuur bestemd, waarin Marczyński, Nesielski en Romański uitmuntten. Verder waren er schrijvers, wier werken doordrongen waren van een atmosfeer van obscurantisme en middeleeuws clericalisme.

Een speciale taak vervulde de tegen de Sowjet-Unie gerichte, pseudo nationalistische literatuur, vol fantastische verzinsels. Dergelijke verhalen, zoals „De Kinderen van Lwów" en „Witte Rozen" van H. Zakrzewski, werden speciaal aanbevolen voor schoolbibliotheken. De jeugd werd afgestompt door banale, wanstaltige gedrochten, ontstaan in de hersens van

President Bierut in gesprek met Wanda Wasilewska en Korniejczuk

mensen, die ziek zijn van haat tegen de Sowjet-Unie. Het was mogelijk alle lasterpraat over de USSR neer te schrijven. Het land lag ver weg. Maar het was niet mogelijk te vertellen, dat er in Polen welvaart heerste. Het wondermiddel tegen werkloosheid, armoede en honger, het zogenaamde maatschappelijk solidarisme, werd als opdringerig in de oren gebazuinde leuze gebruikt. Men moest zich neerleggen bij zijn lot.

Het verdient vermelding, dat ook schrijvers als Makuszyński of Morcinek de klassenstrijd als achtergrond voor hun werken genomen hebben. Morcinek heeft de armoede onder de mijnwerkers belicht, maar helaas heeft hij de revolutionnaire stemmingen in nationalisme en mysticisme doen ondergaan. Zelfs een groot schrijfster als Maria Dąbrowska heeft zich niet losgemaakt van een bovengenoemde solidaristische houding. Zij heeft bij de uitbeelding van de historische strijd van het Poolse volk voor vrijheid en sociale rechtvaardigheid, bijvoorbeeld in „Kinderen van het Vaderland" de feiten ontbloot van hun revolutionnaire inhoud. Dit geldt echter niet voor al het werk van Dąbrowska. Soms lezen wij bij haar woorden van een realistische, sociale waarachtigheid.

De waarheid over de kinderen uit de zwarte krotten van Warszawa hebben wij echter pas bij andere schrijvers gevonden: zo b.v. in Wanda Wasilewska's boekje „Een zolderkamer", in de verhalen van Górska „Boven het zwarte water" en „De tweede Poort". Van de solidariteit van arbeiders met hun stakende collega's gewaagt Boguszewska's boek „Rode Slangen". De waarheid over de mensen in de Sowjet-Unie werd geopenbaard in het mooie boek van de onvergetelijke Sempolowska „Te Hulp", dat verhaalt over het heldendom van een Sowjet-mens in het Noorden van Rusland, die de expeditie van Nobile redt. De waarheid over de kracht van de mens spreekt uit Wasilewska's boek „In het Oerwoud" en het geloof in het goede in de mens uit haar verdere boeken: „De kristallen bol van Christophorus Columbus" en „Jan van Kolno". Zeer vooruitstrevend, zij het nog niet revolutionnair, is het boek van Helena Solińska „Over een gelukkige jongen".

Wij mogen tenslotte ook het werk van de grote humanist Janusz Korczak niet vergeten. Zijn boeken zijn weliswaar grotendeels een weerspiegeling van de idealistische en utopistische denkwijze van de auteur, maar geven toch overal blijk van zijn geloof in de mens. Bijzondere waarde hebben de tegen de rassenpolitiek gekante verhalen van Korczak. Ook zijn eenvoudig boek over Pasteur is een waardevol werk. Korczak's proza kenmerkt zich door een buitengewone helderheid van stijl.

De boeken van Wasilewska, Górska, Bobińska, en ook van Boguszewska en Korckzak zijn helaas druppels bronwater in een zee van reactionnair vaarwater.

Het was grotendeels kitsch, wat men aantrof in de bibliotheken en uitleenboekerijen. Deze boeken beoogden de inzichten en smaak van de jeugd zo te vormen, dat zij tot een trouwe vazal van het kapitalisme werd. Zij poogden de jeugd te isoleren van het snelle levenstempo en de klassenstrijd, en zij propageerden het solidarisme. Zij wierpen een schijn van rechtvaardigheid en vooruitstrevendheid op de feodale tijden, waarin de adel de macht had. Zij waren gericht op een pseudo nationalisme, rassenhaat en

De jeugd wil boeken lezen; de verkopers hebben de handen vol

hetze tegen de Sowjet-Unie, terwijl zij bovendien doordrongen waren van een kosmopolitisch minderwaardigheidscomplex tegenover het Westen.

Na de bevrijding rezen de boekwinkels als paddenstoelen uit de grond. Er begon een orgie van nieuwe uitgaven van vooroorlogse boeken. Hierbij gingen uiteraard de particuliere uitgeverijen voorop: zij waren uit op snelle winst. Tegelijk verschenen de eerste nieuwe boeken. Deze vormden voor het grootste deel een verheerlijking van de Westerse geallieerden e.d. Tot dit genre behoren o.a. „Kleine Helden" van Z. Lorentz, „De lange weg vóór ons" van B. Brodecka. Deze verhalen behoren tot het vóór de oorlog in Polen tierende soort van reactionnaire „padvinders"-verhalen.

Heel sterk komen de elementen van een blinde, fascistische discipline tot uiting in het boek van Kamiński: „Stenen voor de vesting". Dit verhaal, in de grond der zaak een gebelletriseerde verhandeling over de paedagogiek van de dienst, van een zinloos gedril, is vol van een ongezonde romantiek, vol van een verheerlijking van avonturen en oorlogen.

Het eerste boek, dat in de literatuur voor de jeugd een ommekeer vormt en een poging te aanschouwen geeft om over te gaan naar de stellingen van het socialistisch realisme, was het verhaal van Janina Bronieuwska: „Over de man, die de kogels trotseerde".

Broniewska's boek is de eerste uitbeelding in de gehele Poolse na-oorlogse literatuur van de heldhaftige soldaat der revolutie, de patriot, die voor de vrijheid van Polen gestreden heeft op de October-barricaden en in de loopgraven aan de Ebro, de aanvoerder van het Tweede Leger — generaal Swierszewski. Het is een zeer boeiend geschreven boek, waarin de idee volkomen tot haar recht komt, een boek, vol plastische figuren en van een vlotte verteltrant. Een boek, dat de zaak van het socialisme dient.

Het tweede boek van Broniewska: „Krystek uit Warszawa" verhaalt de lotgevallen van een kind, het is het eerste boek over het heldhaftige kind der nieuwe werkelijkheid.

Het laatste boek van Broniewska „Het Verbond" speelt in het kader van de nieuwe Jeugdbeweging. De figuren leven, de schrijfster gebruikt geen holle phrases, het boek betekent in alle opzichten een vernieuwing van de op dood spoor geraakte jeugdbeweging.

Al met al zijn Broniewska's boeken een waardevolle bijdrage voor de jeugdliteratuur, daar zij de ware kenmerken van een socialistische opvoeding tot uitdrukking brengen.

Een zelfde socialistische toon vinden wij in de boeken van Helena Bobińska. Haar werken hebben echter grotendeels buiten Polen het licht gezien, en wel in de Sowjet-Unie, waar de inhoud zich dan ook afspeelt. In een zeer expressieve en beeldrijke stijl vertelt zij van het leven in het zonnige en verre Georgië, of van het werk van Russische pioniers, kinderen, die in een hecht gemeenschapsverband aaneengesloten zijn. Het werk van Bobińska is een blijvend bezit, en tevens een wegwijzer in de Poolse jeugdliteratuur in de richting van het socialistisch realisme.

Ook de boeken van Igor Newerly, die zich in een grote belangstelling verheugen, staan in dienst van de opvoeding van de nieuwe mens. In zijn boek „Archipel van verworven mensen" schrijft hij voor de jeugd over de jeugd en wijst op de werkelijkheid in haar meest karakteristieke verschijnselen. Het boek behandelt de ideële en morele ontwikkeling van een Warszawse weesjongen, die een volkomen gelijkwaardig burger der socialistische maatschappij wordt. Newerly munt uit door frisse inzichten, een rijke problematiek en een grote psychologische verscheidenheid van figuren. Hij is een belangrijk realist en psycholoog, doch soms hebben de conflicten andere oorzaken dan die, waarvan de auteur ons spreekt. Ondanks deze enkele gebreken, heeft de „Archipel van verworven mensen" Newerly aan de spits geplaatst van de schrijvers voor de jeugd.

De boeken van Wanda Zółkiewska verdienen, ondanks grote tekortkomingen, toch stellig vermelding. Noemen wij haar tweede roman. „De weg door het vuur", dat zich afspeelt in Spanje. De innerlijke conflicten van de beide kinderen, die er de hoofdrol in spelen, zijn goed uitgewerkt, maar wij missen, ondanks Zólkiewska's boeiende stijl, bijvoorbeeld een beschrijving van Spaanse steden en landschappen. Bovendien is de schrijfster zeer matig op de hoogte van de feiten, waar wij dan ook meestal vergeefs naar zoeken, terwijl het slot van het boek zelfs lijnrecht tegen de geschiedenis indruist.

„Huizen aan de Wisla" van Ostromecki speelt op een bouwobject. De schrijver wijst vooral op de nieuwe arbeidsverhoudingen. Helaas vertoont het boek een ergerlijke schematiek: de vijand is dom en gemeen, de held is een ideale figuur, die de hele dag werkt, alleen maar aan het bouwbedrijf en aan zijn medemensen denkt, kortom: een engel op aarde. Bovendien wordt er in het boek nauwelijks gerept van de Poolse Jeugdbeweging.

Janusz Meissner schrijft over toekomstige zeelieden. Ondanks vele verdiensten, valt ook bij hem een schematiek van de figuren te constateren, die gevormd zijn volgens een schablone: een arbeider — een positieve figuur; een luiaard met een hart van goud; die ten slotte een vijand wordt.

Een tegenstelling tot de verhalen en novellen, die onder een ballast van schematiek en zoetig optimisme gebukt gaan, vormt het nieuwe boek van Marian Brandys, getiteld „Het begin van het verhaal". Hij beschrijft hierin het begin van de bouw van de socialistische stad Nowa Huta, hij werkt met een grote rijkdom van personen, die alle hun eigen conflicten en problemen hebben, welke de auteur uitmuntend ontleedt. Marian Brandys gaat geen hindernissen uit de weg, hij roert een moeilijk onderwerp aan en toont ons het gecompliceerde, moeizame, maar tegelijk vreugdevolle proces van de ontwikkeling van de nieuwe mens. „Het begin van het verhaal" is niet speciaal voor de jeugd geschreven, maar zij zal het stellig met enthousiasme lezen.

Historische onderwerpen behandelen Halina Rudnicka en Witold Makowiecki. Jerzy Broszkiewicz maakt in zijn roman over Chopin de jeugd bekend met de figuur van de grootste Poolse componist. Uit het mooie, oerrealistische dagboek van Michal Krajewski „De blijvende woonplaats" leert de jeugd, hoe het levenspad van de arbeider in het vroegere Polen was, van de arbeider, die heden de bouwer van het Democratische Polen is.

In „Universiteiten der Revolutie" snijdt Maria Tulejska een thema aan, dat zij helaas geenszins beheerst. Op het gebied der populairwetenschappelijke literatuur zijn het vooral Centkiewicz en Zabiński, die genoemd dienen te worden. Centkiewicz beschrijft het leven en karakter der mensen in het Hoge Noorden, hij slaagt er hierbij in zijn informatieve gegevens in belletristische vorm te gieten. Zabiński vertelt de jeugd over het leven der dieren.

Wij hebben hier vluchtig slechts die boeken besproken, welke naar onze mening, een karakteristiek beeld geven van de prestaties en de fouten in de Poolse literatuur voor de jeugd. Wij zijn hierbij uitgegaan van boeken met een zuiver sociale, historische en populairwetenschappelijke strekking. Het grootste gedeelte van deze boeken dient, ondanks ideële en artistieke tekortkomingen, de zaak van de opvoeding van de nieuwe mens en getuigt er van, dat de huidige literatuur in verhouding tot die van vóór de oorlog en die welke onmiddellijk na de oorlog verscheen, een belangrijke vooruitgang heeft geboekt.

De Arbeiderscorrespondente
Maria Puchalska

In het Nieuwe Polen speelt de pers een grote rol. Zij stelt ons op de hoogte van de gebeurtenissen in binnen- en buitenland, maakt de lezers bekend met nieuwe arbeidsmethodes, ze verleent populariteit aan de „helden van de arbeid" en wijst op de oorzaken van hun successen. Elk tijdschrift, ieder dagblad bevat artikelen en verslagen, waarin de lezers kennis kunnen nemen van hetgeen er bij de vreedzame opbouw van Polen dagelijks gepresteerd wordt.

Een karakteristiek kenmerk van de Poolse pers is het diepgaand en doordringend criticisme, dat uit elk artikel en elk bericht spreekt. De pers oefent kritiek uit, op datgene wat verkeerd is, ruimt al wat overleefd is uit de weg en effent aldus het pad naar de overwinning van het nieuwe leven.

Bij het ontdekken van fouten en gebreken, en zelfs dikwijls van slechtwillendheid, vervullen de arbeiders- en boerencorrespondenten een belangrijke taak. Doordat zij in fabrieken of op het land werken, nemen zij dikwijls fouten en tekortkomingen waar, die de gewone journalist ontgaan.

De correspondent geniet het vertrouwen der mensen. Hij mag zich verheugen in de zorg en de toewijding van de kant van de regering. Meer dan eens hebben regeringsvertegenwoordigers de betekenis van de arbeiders- en boerencorrespondent in de socialistische opbouw onder woorden gebracht. Sommige correspondenten zijn bovendien onderscheiden met het Ridderkruis van de Orde der Wedergeboorte van Polen.

Er zijn vele duizenden van dergelijke correspondenten in het gehele land. Een van hen is Maria Puchalska, een arbeidster op de textielfabriek „De Parijse Commune" en correspondente van het „Dagblad van Poznań" — „Gazeta Poznańska". Marysia werd in 1924 te Tarnopol in een arbeidersgezin geboren. Haar vader stierf, toen Marysia nauwelijks vier jaar was. Het meisje stond een hard lot te wachten.

Van haar prille jeugd, van haar zevende jaar af, moest zij geld verdienen. Zij werkte als „loopjongen" op verschillende ondernemingen. Zij had geen mogelijkheid iets te leren. Tot 1939 had zij nog niet de eerste klas van de lagere school doorlopen.

Tijdens de fascistische bezetting werd zij in Duitsland in een fabriek te werk gesteld. In 1946 keerde zij naar Polen terug en begon in een textielfabriek te Poznań te werken. Marysia ging van haar fabriek houden.

Zij nam de ontwikkeling van die fabriek waar, maar ook de gebreken ontgingen haar niet; deze brachten haar tot nadenken. Zij begon op middelen te zinnen, om de fouten en tekortkomingen te herstellen. Het werd haar duidelijk, dat er nog veel verbeterd kon worden, maar met wie moest zij daarover spreken, op welke wijze kon zij de mening der arbeiders mobiliseren? Marysia greep naar de pen en zo ontstond haar eerste artikel, dat zij naar „het Dagblad van Poznań" zond. Dat was drie jaar geleden. Sinds die tijd spoort de jonge Puchalska het personeel van de fabriek in tientallen artikelen aan tot een fellere strijd voor de verwezenlijking der productietaken. Zij spoort hen hiertoe aan door nadere bekendheid te geven aan de ervaringen der leidende arbeiders van de fabriek, en bovenal oefent zij onbevangen een zakelijke, opbouwende kritiek op alles uit, wat de strijd voor een betere en goedkopere productie in de weg staat of deze remt.

Vroeger was de voorsnijderswerkplaats de wonde plek der fabriek. De naar de ateliers gezonden passtukken waren onvolledig; het ene was te nauw, het andere te wijd; dikwijls waren de soorten materiaal niet gescheiden. Als gevolg hiervan moest een groot gedeelte van de confectie naar de fabriek worden teruggezonden. De verspilling van materiaal en tijd nam angstwekkende afmetingen aan. Deze fouten waren te wijten aan de onverantwoordelijke werkwijze, aan het gebrek aan organisatie in de voorsnijderswerkplaats en aan het ontbreken van de nodige controle. Puchalska bestudeerde dit probleem terdege en schreef er een aantal rake artikelen over, waarin zij tot de kern van de zaak doordrong en de weg wees voor het herstel der gebreken. Deze artikelen kwamen onder de ogen der arbeiders, zij bereikten eveneens de directie van de fabriek, en de partij-organisatie. Op een vergadering van het fabriekscomité werden besluiten genomen, die de gebreken beoogden op te heffen.

De uitvoering van die besluiten maakte, dat de voorsnijderswerkplaats in korte tijd een van de best werkende afdelingen van de fabriek werd. Een systematische arbeidsorganisatie had tot gevolg, dat men 60 man personeel naar andere productieterreinen kon overplaatsen.

De activiteit van de correspondente had vruchten afgeworpen.

Maria Puchalska beperkt zich niet slechts tot het schrijven van artikelen. Zij is tegelijkertijd een leidende arbeidster op de fabriek. En reeds werkt zij verdere rationalisatieplannen uit...

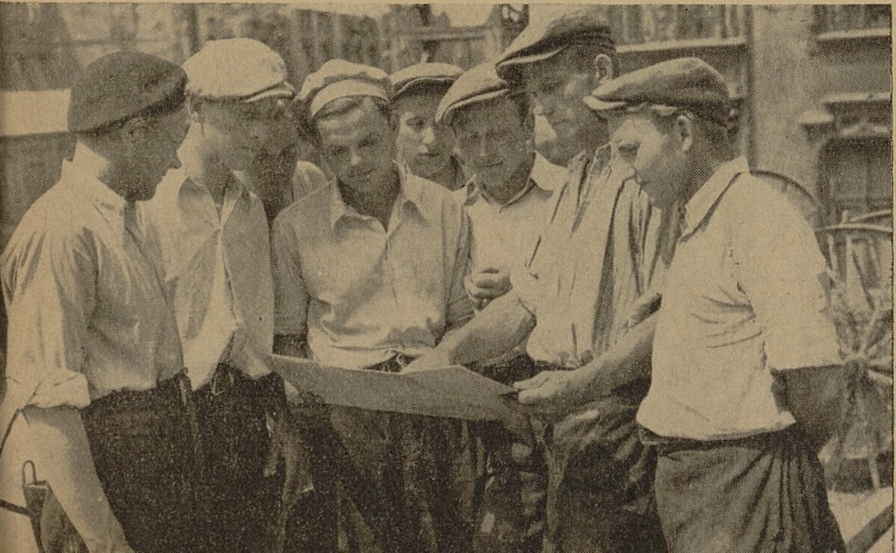
Naast haar gewone werk studeert Puchalska. Zij is sociaal werkster, actief lid van de Vrouwenbeweging en zij heeft zitting in het fabriekscomité der Verdedigers van de Vrede.

In 1950 werd zij voor haar werken als correspondente met het Bronzen Kruis van Verdienste onderscheiden. In 1951 decoreerde President Bolesław Bierut haar met het Ridderkruis van de Orde der Wedergeboorte van Polen.

Consciëntieus in haar werk, geestdriftig voor de zaak van de opbouw, vol zorg voor het welzijn van de fabriek en het personeel — ziehier Maria Puchalska ten voeten uit. Deze eigenschappen spreken uit al haar artikelen en uit haar houding in elke situatie in iedere omstandigheid.

Dit is het levenspad van Maria Puchalska, eens een analphabete, thans een leidende arbeidster en een actief sociaal werkster.

Zo groeit in Polen de nieuwe mens — de bewuste burger, de medebestuurder van het land.

Jonge arbeiders beraadslagen over verhoging der arbeidsproductiviteit

Een wedstrijd tussen de damesvolleyballclubs Warszawa en Wrocław

Ook de Poolse jongeren uit Frankrijk, die hun vacantie in hun vaderland doorbrengen, worden geestdriftig voor deze in Polen zo populaire sport

Poolse volleybalspeelsters

behalen het Europese vice-kampioenschap

¶

De Poolse volleyballspeelsters hebben onlangs een groot succes geboekt, toen zij bij de in Parijs gehouden wedstrijden om de Europese titel de tweede plaats bezetten. De Poolse speelsters verloren alleen van het team der Sowjet-Unie, doch wonnen van Frankrijk, Italië, Yoegoslavië en Nederland. Dit is reeds de tweede maal, dat het Poolse damesteam dit succes behaald heeft. In 1950 wisten de Poolse speelsters bij de wedstrijden om het Europees kampioenschap in Sofia ook al de tweede plaats te veroveren.

Deze twee opeenvolgende successen van de Poolse vrouwelijke representatie in volleyball zijn het beste bewijs voor de sterke positie, welke het Poolse team tussen de landen van Europa inneemt.

Hoe zijn deze successen te verklaren, daar de beoefening van volleyball in Polen vóór de oorlog op een zeer laag peil stond?

De overwinning der Poolse speelsters bij de internationale ontmoetingen en hun sterke positie aan het hoofd van de Europese landen zijn in de eerste plaats het gevolg van de zorg, die de Verenigde Poolse Arbeiderspartij en de regering in Polen aan sport besteden. Dit uit zich niet slechts in de training van een beroepskader, maar vooral ook in tienduizenden volleyballclubs, sportverenigingen bij fabrieken en de Volkssportverenigingen.

Volleyball is in Polen een sport, die zeer intens door de arbeiders- en boerenjeugd beoefend wordt. Van de grote populariteit van deze sport getuigt o.a. de massale deelneming aan de tournooien, die jaarlijks door de Centrale Commissie worden georganiseerd. Zo hebben bijvoorbeeld 23.110 leden van sportverenigingen bij fabrieken deelgenomen aan het volleyballtournooi in de zomer van 1950. Deze tournooien verhogen het peil van het spel en brengen tevens vele nieuwe talenten naar voren, die dan kunnen worden opgeleid voor internationale ontmoetingen.

Een typisch voorbeeld hiervan is de kort geleden gehouden Eerste Poolse Zomerspartakiade, welke vele verrassingen bracht. Maar de sportclubs, sportverenigingen bij fabrieken en de Volkssportverenigingen zijn niet de enige basis voor de ontwikkeling van deze tak van sport. Deze wordt ook beoefend op alle soorten scholen. Elke school, in de steden en op het platteland, heeft zijn eigen volleyballveld, waarvan de jeugd met geestdrift gebruik maakt. Ook hier onderscheiden zich de begaafde spelers en speelsters. Bijvoorbeeld de jonge volleyballspeelsters uit Grańsk Wolsyng, die nu in Parijs deel uitmaakten van het Poolse damesteam, speelden vorig jaar nog slechts in een schoolteam. Tijdens de schoolwedstrijden om het kampioenschap van Polen hadden zij de aandacht op zich gevestigd, waardoor zij in staat waren gesteld zich tot internationaal niveau op te werken.

Van de populariteit van volleyball in Polen getuigt eveneens het volgende feit: Samen met het gehele volk voeren ook de Poolse sportslieden ter gelegenheid van nationale feestdagen hun talrijke productieverplichtingen vrijwillig op. Tot de meest voorkomende behoren de verplichtingen tot de aanleg van volleyballvelden.

Een grote invloed op de ontwikkeling van deze sport in Polen heeft ook het veelvuldig en hartelijk contact met de Russische volleyballspelers. De wedstrijden tegen de Sowjet-teams, die de sterkste van heel Europa en zelfs van de gehele wereld zijn, leveren de Poolse spelers veel ervaring op. Na elke match vindt gewoonlijk een vriendschappelijke uitwisseling van deze ervaringen plaats. De Poolse volleyballspeelsters, die met de titel van vicekampioene uit Parijs terugkeerden, werden door de hele bevolking hartelijk ontvangen. Talrijke sportdelegaties bedankten hen voor hun schitterend spel op het tournooi en voor hun streven, de faam van de sport in het Nieuwe Polen over de wereld te verbreiden. Toen de aanvoerdster van het Poolse team, de bekende wedstrijdspeelster Wojewódzka, het woord nam, verklaarde zij o.a.:

„Onze successen danken wij bovenal aan de zorg, die de regering aan de sport besteedt, en aan de voorbeelden der Sowjet-Unie. De overwinningen in Parijs zijn voor ons een stimulans tot verdere training, wij zullen ons grondig voorbereiden voor de grootste volleyballmanifestatie in de geschiedenis — de wedstrijden om het wereldkampioenschap, die in 1952 in Moskou gespeeld zullen worden."

EEN MUSEUM ONDER DE GROND

Wieliczka is een der oudste Poolse steden en een van de zes grote steden, indertijd door de Poolse koning Kazimierz Wielki gesticht, naar Maagdenburgs recht.

De eerste schriftelijke notities over de stad dateren uit het jaar 1044. Volgens oude kaarten en overleveringen was Wieliczka door vestingmuren omgeven, waarvan heden nog brokstukken en een vestingtoren overgebleven zijn. Deze muren werden in 1655 door de Zweden bestormd. Uit de tijd van Kazimierz Wielki is een kasteel in de buurt van een plaatselijke zoutmijn overgebleven. De grootste rijkdom van Wieliczka is sedert de vroegste tijd gedolven zout. In 1960 zal één der schachten van de zoutmijn het duizendjarig bestaan herdenken. Bij het eerst ontwaken van het volk, was Wieliczka, (in het jaar1846) de

Uit zout gebeeldhouwde figuren in de mijn

De zoutmijn in Wieliczka is een der oudste en grootste ter wereld

bakermat van de Krakause revolutie. Hier werkte Dyzma Chromy, hier verzamelde hij mijnwerkers voor de revolutie die met een opstand op 19 Februari van genoemd jaar begon.

Deze bevrijdingsbeweging van de mijnwerkers, die reeds in de vroegste tijden en in het bijzonder in de 16e en 17e eeuw aanwijsbaar was en de rijke geschiedenis van de mijn wordt in een museum aanschouwelijk gemaakt. De opening zal in de maand December van dit jaar plaats hebben.

Het plan zulk een museum te stichten, was uitgegaan van de directeur van de mijn. De onbaatzuchtige activiteit van professor Długosz, die ondanks vele moeilijkheden aanschouwelijk materiaal verzamelde over de geschiedenis van de mijn heeft in betrekkelijk korte tijd belangrijke resultaten afgeworpen. Een oude mijnwerker, die het verwarde labyrinth van de oude mijn van Wieliczka kent als zijn eigen zak, heeft waardevol materiaal verzameld.

Deze arbeider, Franciszek Krzeczkowski, haalde uit oude ontoegankelijke zoutbronnen en spelonken eeuwenoude gereedschappen te voorschijn. Met levensgevaar haalde hij van de bodem van zoutmeren de eerste voorbeelden van onze hedendaagse mijn-inrichtingen. Het ging hier om vaten, primitief greeedschap, paardentuig enz.

Het museum wordt in de z.g. Sienkiewicz-kamer, een voormalige balzaal, ingericht. De zaal is 60 meter lang, 55 meter breed en bevindt zich 135 meter onder de grond. Het museum te Wieliczka zal wel het eerste in zijn soort in de wereld zijn. Het bezit een geologische afdeling en laat de ontwikkelingsgang van de mijnwerkers-beweging zien, daarnaast worden oude werktuigen en ontginningsmethoden tentoongesteld.

Wat tot nu toe werd verzameld is reeds een museum op zichzelf. De directie van het toekomstige museum bezit de oudste mijnkaarten van Polen uit de jaren 1631/1638, collecties van de oudste mijnwerkersgereedschappen, modellen en oorspronkelijke, oude machines benevens onbekende exemplaren van stalactiten en stalagmiten (zoutvormingen en versteningen) naast verschillende mineralen.

De wanden van de reusachtige grot zijn met schilderijen van professor Dlugosz versierd, de vroegere mijnbouw voorstellend. In lange vitrines wordt het tot nu toe opgehaalde materiaal uit de mijn geëtaleerd.

In een oud dik gastenboek uit het jaar 1790 valt een handtekening van Goethe op, in andere boeken komen onderschriften voor van vele bekende persoonlijkheden uit de geschiedenis, de literatuur en de kunst.

De grootste schatten herbergen de vitrines met de oude flora van Wieliczka, die men heden nog alleen in de Zuidelijke landen aantreft. Al deze tentoonstellingsobjecten geven een treffend beeld van het verleden, toen Wieliczka reeds evenals nu een zoutmijngebied van onschatbare waarde was.

Een historische film

over Generaal Swierczewski

Wanda Jakubowska, die indertijd voor „De laatste Etappe" met de Staatsprijs onderscheiden werd, is thans met de buitenopnamen voor de film over generaal Karol Swierczewski bezig. Het werk bevindt zich reeds in een zeer vergevorderd stadium, zodat men er op rekent, dat de film in het voorjaar 1952 gereed zal komen.
De inhoud van de als „Generaal der Overwinning" getitelde film behandelt de levensloop van generaal Karol Swierczewski, de leider van de internationale brigade in Spanje, die als „Generaal Walter" bekendheid verwierf. De handeling beeldt verschillende belangrijke momenten van de Poolse revolutionnaire arbeidersbeweging uit, te beginnen bij het jaar 1905, vervolgens de periode tijdens en na de eerste wereldoorlog, de deelname van het Eerste Poolse Leger aan de bevrijdingsstrijd in de tweede wereldoorlog enz. Historische persoonlijkheden, zoals o.a. Lenin, Stalin, Bierut en Rokossowski, treden in deze gedeeltelijk als documentaire opgebouwde film op. Er werken ruim 1000 acteurs en statisten aan deze grote film mee. De hoofdrol wordt vervuld door Józef Wyszomirski, terwijl de uit „De laatste Etappe" bekend geworden Barbara Drapińska de vrouwelijke hoofdrol speelt. De rol van een Duitse verzetsstrijder heeft de uit de Defa-film „Die letzte Heuer" bekend geworden Duitse toneelspeler Peter Mąrx op zich genomen.
Sowjet-filmspecialisten, zoals pyrotechnici (bij de groots uitgebeelde slag aan de Nysa), scenografen (voor bepaalde combinatieopnamen) e.a. verlenen bij de opnamen waardevolle hulp. 70% van de gehele film bestaat uit buitenopnamen.

Generaal Swierczewski, de aanvoerder van de Internationale Brigade in Spanje en later van het Tweede Poolse Leger, een onvermoeibaar strijder voor het socialisme

★ KORTE BERICHTEN ★

Polen bouwt combines voor betonering

Binnen zeer korte tijd wordt de eerste serie in Polen gebouwde combines voor de betonering van fabriekshallen in bedrijf gesteld. Er bevinden zich thans een aantal combines van dit type, die naar Sowjet-model vervaardigd worden, in montage. Deze zullen binnenkort in gebruik worden genomen. De toepassing van de combine vermindert het verbruik van hout met 76 procent, terwijl men 59 procent op arbeidskrachten bespaart, waardoor men vele arbeiders naar ander werk kan overplaaten.

Producten der Poolse Volkskunst

De industriële producten der Poolse volkskunst verheugen zich in een steeds groeiend succes onder de buitenlandse afnemers. De coöperaties in Zakopane hebben vele opdrachten ontvangen. Vooral voor poppen en ceramiek heeft men belangstelling.

Electrische centrale te Szczecin

Naast de machtige electrische centrales, die in Jaworzno en Dychów verrijzen, zal de electrische centrale te Szczecin binnenkort haar productiviteit aanzienlijk verhogen. Weldra zal er een grote moderne ketel voor exploitatie gereed zijn, die in Polen vervaardigd is. Hierdoor zal de electrische centrale van Szczecin haar productiviteit aanzienlyk verhogen en zal zij in staat zijn meer stroom te leveren voor de groeiende industrie van het kustgebied van Szczecin.

Geneesmiddel uit de Sowjet-Unie

„Dibasol", een in de Sowjet-Unie vervaardigd geneesmiddel voor de behandeling van spinale kinderverlamming is in grote hoeveelheden naar Polen geleverd en verdeeld over verschillende klinieken en ziekenhuizen. De behandeling van de verlamde spieren met „Dibasol" is tot nu toe bijzonder effectief gebleken.

De Warszawse Ondergrondse in een nieuwe phase

Bij de bouw van de Warszawse ondergrondse wordt op het ogenblik met de tunnelbouw begonnen. De aanleg heeft hier niet boven-, maar ondergronds plaats. Door de diepe ligging van de ondergrondse doorgang worden tegelijkertijd een aantal andere problemen opgelost, zoals verkeersproblemen tijdens de duur van de bouw, botsing met het kanalisatiesysteem, het verzakken van bebouwde oppervlakten enz.
De aanleg van schachten en gangen wordt door mijnwerkersbrigaden verricht, die een dezer dagen uit het Silesisch kolenbekken in Warzawa aankwamen. In de komende dagen zullen de nieuwe grote bouwmachines naar de onderaardse bouwplaatsen worden gebracht.
Zoals reeds vermeld, zullen bij de bouw van de ondergrondse een nieuw soort machines gebruikt en nieuwe methoden toegepast worden, zoals b.v. aardcombines, die niet slechts de aarde uitbaggeren, maar ook tevens de aardmassa's naar de oppervlakte brengen, verder aardijsmachines te gebruiken bij hoge grondwaterstand e.d.
Voor de bediening van de uit de Sowjet-Unie afkomstige gecompliceerde bouwmachines werden Poolse brigades van arbeidersspecialisten bij de bouw van de Moskouer Metro geschoold.

De bouw van een Cellulose- en Papierfabriek te Kostrzyn

Op de plaats, waar de Warta in de Odra stroomt, ontstaat op dit moment de grootste Cellulose- en Papierfabriek. Bij de ingebruikname zal deze fabriek meer cellulose fabriceren dan de gezamenlijke vooroorlogse industrie. De nieuwe fabriek zal met de modernste inrichtingen worden uitgerust. Het fabrieksproces zal volledig gemechaniseerd worden, zodat de arbeiders de machinaal uitgevoerde arbeid alleen te controleren hebben. De uit de productie van cellulose ontstane afvalstoffen zullen omgezet worden in terpentijn, meststoffen, hars en nog een reeks van andere bijproducten.

Aanstaande productie van een zijdeweverij te Turek

De grote zijdeweverij te Turek in het Wojewodschap Łódź, waarvan een klein anderhalf jaar geleden de bouw was begonnen, is klaar en zal binnenkort met de productie aanvangen. In deze fabriek worden enige honderden weefgestoelten van Pools fabrikaat en andere moderne outillages ondergebracht. Een bijzondere temperatuur-regeling zal, naar gelang van het jaargetijde, voor warme, koude of vochtige lucht in de fabriekshallen zorgen. Moderne daglichtlampen geven een voor de ogen aangenaam licht. Bovendien wordt voor een reeks sociale voorzieningen zorg gedragen, zoals was-, douche- en badruimten.
De fabriek beschikt na zijn in gebruikname over een bijzonder hoge productiecapaciteit en zal naast de arbeiders in het bedrijf ook nog talrijke thuiswerkers uit de omgeving van werk voorzien.

Nieuwe arbeidersstad bij de chemische fabriek „Rokita"

Voor de arbeiders van de grote chemische fabriek „Rokita" en hun families wordt op het ogenblik in de buurt van Brzeg Dolny een nieuwe stad gebouwd, waarin 10.000 mensen kunnen wonen. De eerste vijf woningblokken zijn intussen reeds klaar. Tot aan het eind van het zesjarenplan zullen nog 50 woningblokken neergezet worden. Iedere individuele woning is naar de modernste architectonische opvattingen ingericht, de woningcomplexen worden met groen omgeven. Bovendien behoort bij deze nieuwe stad nog een groot park, evenals een cultuurhuis, een kindertuin, crèches, lagere-, middelbare- en beroepsscholen voor de kinderen van de arbeiders.
De bouw van talrijke winkels en dienstbedrijven is eveneens in het plan opgenomen.

Het kweken van reusachtige tomaten

Door het gebruik van een nieuwe methode van Sowjet-Russische landbouwbiologen gelukte het een lid van een Poolse Mitschurin-kring reusachtige tomaten te kweken. Het gewicht van één vrucht bedraagt ongeveer 800 gram.

Studiejaar 1951/52

In het studiejaar 1951—'52 zullen er in Polen 18 Staats-Kunstacademies zijn en wel: 7 muziekacademies, 7 academies voor Beeldende Kunsten, 3 toneelacademies en 1 filmacademie. Aan deze scholen zullen om en nabij 3000 studenten studeren. Ongeveer 50 procent van hen is afkomstig uit de kringen van arbeiders en boeren. Het nieuwe studiejaar zal een nieuwe etappe vormen op de weg naar de verwezenlijking der hervorming van het artistieke schoolwezen, welke hervorming de nadrukt legt op de ideologische verdieping van dit onderwijs.

135000 bezoekers op de sociaal-economische tentoonstelling

Tussen 15 en 30 September van dit jaar hebben meer dan 135.000 personen de sociaal-economische tentoonstelling over het hedendaagse China bezocht. Ruim 200 groepen uit fabrieken en eenheden van het Poolse leger hebben er een bezoek gebracht. Vele bezoekers gaven uitdrukking aan hun bewondering over de prestaties van het grote Chinese volk sinds de bevrijding van het juk van het kapitalisme. Dit blijkt uit de talrijke verklaringen van hen, die na bezichtiging van de tentoonstelling hun meningen en indrukken in het gastenboek schreven.

Twaalf historische monumenten te Gdansk gerestaureerd

De werkzaamheden in de oude stad van Gdańsk, welke, zoals reeds eerder gemeld, voor het grootste deel weer in de oude stijl zal worden opgebouwd, ontwikkelen zich in snel tempo. Dank zij de arbeiderswedstrijden zijn nu reeds 12 historische monumenten opgebouwd. De restauratiewerkzaamheden in het interieur van de „Groene Poort" („Zielona Brama") waren een maand vóór de vastgestelde datum voltooid. Ook de bouw aan de cathedraal is op enig werk aan de torens na, klaar. Talrijke andere huizen en monumenten zijn reeds bijna gerestaureerd. Voor het nauwkeurig copiëren van de oorspronkelijke ornamenten aan de nieuw-gerestaureerde historische gebouwen zijn gespecialiseerde vakmensen aangesteld, die over bijzonder gereedschap beschikken.

224 Studentenhuizen voor 29.000 studenten

Door de bijzonder rijke investeringsmiddelen, die de Poolse regering voor de verzorging van de studerende jeugd ter beschikking stelt, was het mogelijk, het net van bestaande studentenhuizen en internaten belangrijk uit te breiden. Zo werd in het jaar 1951 een gezamenlijk bedrag van 70 millioen Zloty voor dit doel gebruikt waardoor de jonge studenten in het komende jaar nog 8000 plaatsen meer in de nieuwe woongemeenschappen kunnen bezetten. Het aantal studentenhuizen en internaten heeft zich sedert 1945/1946 van 62 huizen met 8000 studenten uitgebreid tot de tegenwoordige 224 huizen met 29.000 studenten.

Nieuw Hogeschool-centrum te Szczecin

Een nieuw Hogeschool-centrum, dat voorlopig 21 gebouwen zal omvatten, ontstaat nu te Szczecin. Drie van deze gebouwen zijn reeds enige tijd klaar. De overige werden 15 October j.l. in gereedheid gebracht.

22.000 studenten in het nieuwe studiejaar

Omstreeks 22.000 jongeren zullen in het studiejaar 1951/52 de studie aan 13 Hogescholen te Warszawa opnemen, dat is bijna de helft van het studentenaantal van geheel Polen van voor de oorlog. Aan investeringen werd in het jaar 1951 voor de Hogescholen p. m. 120 millioen Zloty besteed.

Strzelecki, minister van Spoorwegen

De voormalige onderstaatssecretaris van het ministerie van Spoorwegen, Ryszard Strzelecki, is kort geleden door Staats-President Bierut tot minister van de Spoorwegen benoemd.

Woningbouw in Polen

Hand in hand met de snelle industriële ontwikkeling en de stichting van nieuwe industriecentra in Polen, gaat de steeds toenemende bouw van woningen.
In de afgelopen jaren werden alleen al in het kolenmijnbekken van Silezië 49 nieuwe woningcentra gebouwd, waarin thans meer dan 65.000 arbeiders wonen. In de buurt van Katowice ontstaat de nieuwe stad Tychy, waar omstreeks 100.00 mensen in lichte moderne woningen zullen worden gehuisvest. Ook in Szczecin, Częstochowa en in andere Poolse industriecentra heerst een koortsachtige bouwactiviteit. In alle arbeidersnederzettingen en nieuwe socialistische steden, die ter zijner tijd in Polen zullen ontstaan, wordt aan de bouw van culturele instellingen bijzondere aandacht geschonken.

Nieuw collectief arbeidsverdrag voor Kottervissers

Ter verbetering van het lot van de kottervissers werd door de vakbeweging van de zeelieden tezamen met het zeevaartministerie een nieuw collectief arbeidscontract uitgewerkt.
De nieuwe overeenkomst verzekert de vissers de mogelijkheid van grotere verdiensten bij het bereiken van grotere vangsten, en er worden tevens rege-

lingen getroffen betreffende brandstofbesparingen, verbeterd vissersgereedschap enz. In verband met de stijgende behoefte aan edele vissoorten, voorziet het contract in een procentsgewijze verhoging van beloning, n.l. bij de zalmvangst 44 % en bij de haringvangst 16 %. Verder worden in het contract de lonen vastgelegd, voor het geval de kotter door omstandigheden langer in de haven wordt opgehouden. De vissers worden in dit geval opgenomen in de z.g. „Kotterbemanningreserve" en krijgen voor de aan land uitgevoerde werkzaamheden een naar bijzondere maatstaf vastgelegde vergoeding.

Filmdocumentaire van het altaar van Wit Stwosz in de Mariakerk te Kraków

Sedert kort draait in de Poolse bioscooptheaters de filmdocumentaire over het altaar van de Maria-kerk te Kraków. Dit altaar werd, zoals bekend, door de grote beeldhouwer Wit Stwosz in de Middeleeuwen gesneden. De film laat de reconstructie zien van het altaar en daarnaast het tot stand komen van dit kunstwerk. En dit laatste op grond van oude kronieken en overgebleven tekeningen, die ook de wisselende lotgevallen van dit kunstwerk in de loop der eeuwen in het licht stellen.

Een Belgische delegatie over haar indrukken uit Polen

„We hebben gezien dat het Poolse volk werkelijk de vrede wenst" verklaarde Professor Brouers uit naam van alle delegatieleden bij zijn terugkeer in Brussel, de enorme resultaten bij de wederopbouw, evenals het tempo en de hoge qualiteiten van de individuele bouwprojecten in Polen hebben een diepe indruk bij ons achtergelaten en de delegatie erkent, dat het hele Poolse volk van de vurige wens is vervuld om tot een gemeenschappelijke samenwerking van alle vredelievende volken te komen teneinde een nieuwe wereldbrand te verhinderen."

EEN BELANGRIJKE POOLSE PUBLICIST

uit de 17e Eeuw

Toen ik enige tijd geleden, naar aanleiding van de Kollontaj-herdenking een artikel had geschreven over deze merkwaardigs staatsrechtsleraar, ontwaakte in mij het verlangen mij nader op de hoogte te stellen van de arbeid van enige andere Poolse publicisten uit het verleden. Het schaarse materiaal, dat ter mijner beschikking stond was de oorzaak, dat de verzamelde oogst niet zo groot was als ik wel gewild zou hebben, maar toch leverde het onderzoek wel enige resultaten op. Over het een en ander van deze vondsten zou ik nu gaarne mededeling willen doen.

Laat mij beginnen met een Pools auteur, die een grote eeuw vóór Kollontaj (dus ± 1650) zijn werken deed verschijnen; ik bedoel Christoph Opalinski. Reeds uit de titel van zijn voornaamste boek „Waarschuwingen ter verbetering van de regering en zeden in Polen" kan men opmaken, dat men met een reformator heeft te doen. Opalinski is op het onzalig idee gekomen zijn gedachten in versvorm saam te vatten, waarschijnlijk in navolging van Horatius noemt hij deze verzen satyren. Ik sprak van onzalige gedachte, omdat hem opgeveer iedere poëtische gave ontbroken heeft. Doch hebben we eenmaal de beproeving van het eentonig raisonement doorstaan, dan worden we getroffen door vaak zeer treffende opmerkingen. In zijn beste ogenblikken — en die zijn niet weinig talrijk — kunnen we in Opalinski een vurig bestrijder van feodale wantoestanden begroeten, een bestrijder, die een open blik had voor de verschrikkelijke verhoudingen onder welke de slachtoffers van die toestanden leefden. Wij laten in vrije vertaling, zonder aan de inhoud van het origineel afbreuk te doen, enige citaten volgen:

Allerwegen ziet men de armen in het vuil op de straten liggen. Als die armen er in hun wanhoop toe overgaan te stelen, dan is de eerste roep die men hoort „ophangen".

Maar wat moet zo een arme dan anders beginnen! Hij moet toch wel stelen, want vraag u zelf maar eens af, wat gij zoudt doen, als ge niet te eten had! Gij zoudt immers ook tot wegnemen overgaan, zelfs van datgene wat op de altaren ligt.

De boer moet alles dragen, wat de landheer hem te dragen geeft, ook al zou hij onder die last bezwijken. Er zijn wel priesters en biechtvaders, die daartegen toornen en met de hel dreigen, maar dit helpt absoluut niets, want de hogere geestelijkheid maakt zich eveneens schuldig aan die afpersingen.

Waar vroeger een of twee hun huis ontliepen, daar doen dit tegenwoordig meerderen.

Waar vroeger de herendiensten twee dagen in de week in beslag namen, daar zijn heden drie of meerdere dagen hiermee gemoeid.

Het bier dat de boeren te drinken krijgen is van een aard, dat de duivel dit als vergift zou kunnen gebruiken.

Ziet daar enige van de maar al te gerechtvaardigde klachten door Opalinski geuit. Nog merkwaardiger is 't om na te gaan, welke heelmiddelen hij aan de hand doet. Enerzijds waagt hij zich maar zelden buiten het gebied der philanthropie en deze is dan natuurlijk religieus getint. De in bovenmatige luxus levenden roept hij toe, dat ze in plaats van hun geld aan weeldegoederen te besteden, dit liever voor de bouw van ziekenhuizen moeten uitgeven. Hij komt herhaaldelijk over deze ziekenhuizen te spreken en het mag opvallend worden genoemd, dat hij Holland hierbij als voorbeeld stelt. Toch blijft hij niet uitsluitend in een vaag philantropisme verwijlen, hij komt ook met plannen, die slechts aan het brein van een econoom konden ontspringen. Hij wijst op de noodzakelijkheid van binnenlandse kolonisatie; de bevolking dient dus op evenredige wijze over het gehele land verspreid te worden. In het centrum van het koninkrijk, de Polen, aan de peripherieën, de vreemdelingen (meest Duitsers), doch ook de landloze adel. Ook moet, volgens Opalinski, een rationele regeling van de binnenscheepvaart het gehele volk ten goede komen. De rivieren moeten bevaarbaar worden gemaakt. En over dit punt sprekend, gebruikt Opalinski andermaal de gelegenheid om op de gunstige resultaten te wijzen, welke Holland op het terrein van de binnenscheepvaart heeft bereikt.

De opsomming van Opalinski's verdiensten als sociaal denker ware onvolledig, indien we niet zouden vermelden, dat hij ook accentueert, dat ieder mens behalve recht op bestaan.. ook recht op arbeid heeft, waardoor hij dus een zwak geluid laat horen van een melodie, die in de 19e eeuw door de voorgangers van het wetenschappelijk socialisme forser zal worden aangeheven.

Ook degene, die gelijk schrijver dezes, er naar streeft Opalinski volledig recht te doen wedervaren, zal niettemin moeten erkennen, dat hem het besef heeft ontbroken, dat alle maatregelen van bovenaf genomen machteloos blijken, als de massa inert wordt gehouden. En antwoordt men mij dan, dat in Opalinski's tijd geen denker met de mogelijkheid rekening hield de massa zelf in beweging te krijgen, dan kan ik natuurlijk de algemene juistheid van deze tegenwerping niet ontkennen, doch dan neem ik tevens de vrijheid op de uitzonderlijke figuur van een van Opalinski's tijdgenoten, Jean Meslier (1664—1729) te wijzen, die reeds de verdrukten van alle volkeren der aarde tot eenheid opriep.

Doch ondanks deze restrictie blijft Opalinski's betekenis onaangetast.

P.

Consulaat Generaal van Polen

Adreswijziging:

Het Poolse Consulaat is van de Koninginnelaan 56 te Amsterdam verhuisd naar Jan Willem Brouwersplein 7 te Amsterdam. Het telefoonnummer blijft 93700. Voorlopig is het spreekuur elke Dinsdag van 10—1 uur v.m. Te 's-Gravenhage wordt spreekuur gehouden dagelijks van 10—12 u. (beh. op Zon- en feestdagen) Alexanderstr. 25, tel. 115088 en 117987.

Adressen van Ondernemingen voor de Buitenlandse Handel

Centralne Biuro Łożysk Tocznych „CEBILOZ"
Centraalbureau Voor Kogellagers „CEBILOZ" — Warszawa, Krakowskie Przedmieście 47/51
Telefoon: 73950 — Telegramadres: CEBILOZ Warszawa

Centrala Eksportowo-Importowa Premysłu Drzewnego
Import en Export Centrale voor Houtproducten — Exportbureau, Warszawa Miodowa E
Telefoon: 8-86-74 — Telegramadres: CEPEDE Warszawa

Centrala-Morska Importowo-Eksportowa
Import- en Export- Zeecentrale — Warszawa, Hoża 35
Telefoon: 7-49-80—84 — Telegramadres: CENTROMOR Warszawa

Centrala Zaopatrzenia Materialowego Przemysłu Węglowego
Centrale Voor de Materiaalvoorziening van de Kolenmijnen — Import Bureau, Katowice, Plebiscytowa 36
Telefoon: Centrale 3-59-81; Bijkantoor: Lwowska 11; Telefoon: 8-68-02; 8-65-01 — Telegramadres CENTROZAP Katowice

Centrala Zaopatrzenia Hutniczego
Centrale Voor de Voorziening van Hoogovens, Import Bureau, Katowice, Armii Czerwonej 12/14
Telefoon: 3-67-01/05; 3-49-41/45. Bijkantoor: Warszawa, Na Skarpie 21. Telefoon: 8-81-93; 8-81-96 — Telegramadres CENTRORUD Katowice

Centrala Spóldzielni *Mleczarsko-Jajczarskich*
Centrale Voor de Melk- en Eieren-Coöperaties — Warszawa, Hoża 66/68
Telefoon: 8-96-00/5 — Telegramadres: CESEMJOT Warszawa

Centrala Handlowa Przemysłu Cukrowniczego
Handelscentrale van de Suikerindustrie, Warszawa, Al. Niepodległości 161
Telefoon:: 4-00-80 — Telegramadres: CUKROZBYT Warszawa

„DAL" Towarzystwo Handlu Międzynarodowego S.A.
„DAL" Vereniging voor de Buitenlandse Handel N.V. — Warszawa, Nowy Swiat 40
Telefoon: 7-58-60 — Telegramadres: DALOS Warszawa

Polskie Towarzystwo Handlu Zagranicznego dla Elekrotechniki „ELEKTRIM", Sp. z. o. o.
Poolse Maatschappij voor Buitenlandse Handel in Electrotechnische Artikelen „ELEKTRIM", Naamloze Vennootschap — Warszawa, Sienna 32
Telefoon 8-01-20 — Telegramadres: ELEKTRIM Warszawa

Polskie Zakłady Zbożowe — Biuro Handlu Zagranicznego
Poolse Graanbedrijven — Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Kopernika 30
Telefoon Directie: 8-21-69 — Telegramadres EXPEZET Warszawa

Państwowa Centrala Drzewna „PAGED"
Staats-Houtcentrale „PAGED" — Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Plac 3-ch Kryży 18
Telefoon: 7-50-20/23 — Telegramadres: HAZAPAEED Warszawa

„HORTUS” Import i Eksport Nasion

„HORTUS” Import en Export van Zaden, Warszawa, Klonowa 20
Telefoon: 8-08-24/29 — Telegramadres: HORTUS Warszawa

„FILM POLSKI” Biuro Zagranicznego Obrotu Filmów

„POOLSE FILM” Bureau voor de In- en Verkoop van Films in het Buitenland — Marszałkowska 56
Telefoon: 8-61-33 — Telegramadres: IMEX-FILM Warszawa

Centrala Rybna

„Viscentrale, Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Puławska 14
Telefoon Centrale: 7-10-22 — Telegramadres MOTORIM Warszawa

„PAPEXPORT” Centrala Eksportowo-Importowa

„PAPEXPORT” Import- en Exportcentrale voor de Papierindustrie — Warszawa, Wspolna 50
Telefoon: 8-10-00 — Telegramadres PAPEXPORT Warszawa

Centrala Produktów Naftowych

Aardolieproducten Centrale, Warszawa, Rakowiecka 39
Telefoon: 4-00-20/25 — Telegramadres: PETROL, Warszawa

„POLIMEX” Polskie Towarzystwo Importowe Maszyn i Narzędzi

„POLIMEX” Poolse Import Maatschappij voor Machines en Werktuigen — Warszawa, Czackiego 7/9/11
Telefoon Centrale: 7-57 20 — Telegramadres: POLIMEX Warszawa

Centralny Zarząd Przemysłu Mięsnego

Centraal Bureau voor de Vleesindustrie, Bureau voor de Buitenlandse Handel, Warszawa, Złota 37
Telefoon Directie: 7-33-80 — Telegramadres: POLMEAT Warszawa

Polskie Towarzystwo Maszyn Biurowych

Poolse Kantoormachines Maatschappij N.V. — Warszwawa, Szpitalna 8
Telefoon: 8-27-25 — Telegramadres: TABULATOR Warszawa

Centrale Importowa Przemysłu Włokienniczego „TEXTIL-IMPORT”

Importcentrale voor de Textielindustrie „TEXTIL-IMPORT — Łódż

„LAS” Państwowa Centrala Leśnych Produktów

„LAS”Staatscentrale voor Bosproducten, Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Al. Jerozolimskie 57
Telefoon: 8-72-21 — Telegramadres: ZALAS Warszawa

„DOM KSIAZKI” Centrala Obrotu Księgarskiego

„DOM KSIAZKI” Boekhandelscentrale — Bureau voor de Buitenlandse Handel, Warszawa, Wiejska 16
Telefoon: 8-23-77